BAĞIMSIZLIK DEMOKRASİ SOSYALİZM İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 173-1 AGUSTOS 1978 FIYATI 5 TL

"TOPLUMSAL ANLAŞMA":

SINIF UZLAŞMACILIĞINA GEÇİT YOK

FAŞİST TERÖR KARTAL VE YÖRESİNE SIÇRATILMAK İSTENİYOR

İstanbul'un Kartal bölgesi, sanayi işçilerinin yoğun, sendikal hareketin güçlü olduğu bütün bölgeler gibi burjuvazinin her zaman gündemindedir. Zaman zaman örgütlenmelerin denendiği Kartal'da kitle tabanı oluşturmayı bugüne kadar başaramayan faşist hareket yeni saldırılarla işçi hareketini sindirmeye çalışıyor.

Geçtiğimiz günlerde Kartal ve yöresinde faşist çeteler yeni şiddet eylemleri ve yeni saldırılardüzenlediler. Böylece şimdiye kadar giremedikleri, işçi ve emekçilerin bilinçli ve örgütlü direnişlerini karşılarında buldukları Kartal'da faşist çeteler bu defa işe kendi yuvalarını bombalamaktan başladılar... Geçtiğimiz günlerde MHP'nin Kartal İlçe binasının bombalandığı haberi yer alıyordu gazetelerde. Olay öylesine planlıydıki atılan bombayla MHP İlçe binasının sadece camları kırıldı. Diğer taraftan bombalanan ilerici sendika dernek ve parti binalarından geride hiçbir şey kalmazken MHP İlçe binasının sadece camlarının kırılması dikkat çekiciydi. Her zamanki yöntemle bu olay bulamlacak yöredeki parti, sendika ve dernek lokallerine misilleme yapılacaktı. Aradan çok geçmeden yapıldı da.

MADEN-İŞ SENDİKASI 4. BÖLGE BİNASI BOMBALANIYOR

20-21 Temmuz gecesi Maden-İş sendikasının Pendik'teki binasına tahrip gücü çok yüksek bir bomba konuldu, binanın yöresindeki ev ve arabalar da hasar gördü. İş sadece bu kadarla da kalmıyor, aynı gece duvarlara faşist çetelerin örgütü ÜGD imzalı sloganlar yazılıyordu. Amaç belliydi; faşist baskı, tehdit ve şiddeti yoğunlaştırmak ve bölgede emekçi halkı sindirmek, örgütlü işçi sınıfı hareketini baskı altına almak. 15 bine yakın metal işçisinin örgütlü olduğu Maden-İş sendikasının 4. Bölgesini bombalamak boşuna değildi elbette. Sağa sola hunharca saldıran faşist MHP'nin komando adı verilen militanları bu defa tertiplerini doğrudan işçilere ve onların sendikalarına yöneltiyordu.

Faşist saldırılar Kartal'da yoğunlaşırken demokratik güçlerin birlik ve dayanışmasını geliştirmek, işçi ve emekçilerin kitle gücünü saldırıların karşısına koymak acil bir görev olarak Kartal'lı sosyalistlerin ve demokratların önünde duruyor.

Türkiye İşçi Partisi Kartal İlçesi bu görevin bilinciyle Maden-İş bölge binasının bombalanmasının ertesi günü Maden-İş sendikası 4. bölgesine bağlı işçilerin sürdürmekte oldukları grevleri ziyaret etti. Grevci işçilerle omuz omuza olduklarını belirten TİP'liler hiçbir gücün işçi sınıfını yıldıramayacağını, grevci işçileri sonuna kadar destekleyeceklerini belirttiler. TİP Kartal İlçesi folklor ekibi grevci işçilere folklor gösterilerinde bulundu. Grevci işçilerin de katılmasıyla grev yerleri bayram yerine döndü. Daha sonra ziyarette bulunan TİP Kartal İlçesi üyeleri Tezsan, ALTAŞ ve ÇELİK MONTAJ grev yerlerine birer pankart bırakarak grev yerlerinden ayrıldılar.

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd.Şti. adına Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Neşet KOCABIYIKOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8, Kızılay-ANKARA, Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş - İSTANBUL, Tel: 26 35 67 ● Abone Koşulları: Yıllık 200, 6 aylık 100 TL. Avrupa, 6 aylık 250.TL., Yıllık: 500 TL., Amerika: 6 aylık 325 TL., Yıllık: 650 TL., Avustralya - Japonya: 6 Aylık: 400 TL., Yıllık: 800 TL. ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İlan Koşulları. Arka Kapak (Renkli) 15.000. TL., Arka Kapak (Siyah beyaz): 12.000. TL., İç sayfalarda sütun santimi: 40.TL., Yayın İlanları % 50 indirimlidir. ● Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

MADEN-İŞ YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ KİME HİZMET [illegible]R?

Aynı gün grevleri dolaşmakta olan Maden-İş yürütme kurulu üyeleri Bahtiyar Erkul, Halit Erdem, Murat Tokmak grev yerlerine TİP'li ziyaretçilerce asılan "Umudumuz İşçi Sınıfı, Kurtuluşumuz Sosyalizm" pankartlarını söktürdüler. Kendilerine grevci işçilerce bunun nedeni sorulduğunda "Buraya siyasi partiler pankart asamazlar. TİP asarsa CHP, AP ve öteki partiler de asmak ister" yanıtını verdiler. Ve grev yerlerine götürülen TİP yayınlarına

kasının yürütme kurulu üyeleri grev yerlerine asılan "Umudumuz İşçi Sınıfı, Kurtuluşumuz Sosyalizm" pankartını ve TİP yayınlarım sakıncalı (!) buldular. Açıkça giriştikleri bu engellemelerin grevci işçilerce ve sendikanın yiğit bilinçli işçilerinee boşa çıkartılacağından kimsenin kuşkusu yok.

MADEN-İŞ SENDİKASI 4. BÖLGE BİNASININ BOMBALANMASINI PROTESTO BİLDİRİSİ

22 Temmuz cumartesi günü Maden-İş üyesi grevci işçiler sendika bildirilerini dağıtarak bölge binalarının bombalanmasını protesto ettiler. Pendikteki Maden-İş binasının bombalanmasını protestobildirilerinin dağıtımı için TİP Kartal İlçesi üyeleri de bölge binasına gelerek bildiri dağıtımında bulunmak istediler, ancak bildiri dağıtımının kısa sürmesi nedeniyle bu gerçekleşemedi. Pendik'te dağıtılan Maden-İş bildirilerinden hemen sonra faşistler Esir Türkleri kurtarma bildirileri dağıttılar.

CEVİZLİ TEKEL SİGARA FABRİKASINDA FAŞİST BASKILAR:

Kartal yöresindeki baskı ve terörün bir parçası da Cevizli'de kurulu ve 4500 işçinin çalıştığı Tekel Sigara fabrikasındasürmektedir. DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikasıyla Türk-İş üyesi Tek Gıda İş sendikası arasında yetki çekişmelerinin süregeldiği bu işyerinde MC döneminde Tekele sokulan 200 kadar komando son günlerde ilerici işçilere göz dağı vermek, yıldırmak için ellerinden geleni yapmaya çalışmaktadırlar. 22.7.1978 günü faşist çeteler adı geçen işyerinde ülküçü işçiler imzasıyla yasal olmayan bir bildiri dağıtmışlardır. Bildiride faşistler mücadelelerinin "herkesin anlayacağı dilden olacağı Türk işçisine uzanan kahpe ellerin kırılacağı" yollu tehditleri savurmaktan da geri kalmamışlardır. Bu yasal olmayan bildirileri dağıtan komandolardan 10'u tekel fabrikası önünde göz altına alınmış 3'ünde tabanca ele geçirilmiştir. Ancak biri dışında diğerleri serbest bırakılmışlardır.

Engellemeler kurtuluşun sosyalizm olduğu gerçeğini kitlelerden saklayamaz.

İş yerine yeni atanan CHP'li müdür ise bu olaylara seyirci kalınakta işyerinde faşistlerin işçilere gözdağı vermesine karşı hiç bir tedbir bile almamaktadır.

e konuldu. Maden

MADEN - İŞ 4. BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ SEÇİMİ 6 AĞUSTOS'TA YAPILIYOR

Maden-İş Sendikasının en çok üyesi bulunan bölgelerinden biri olan Kartal'daki 4. Bölge Temsilciliği seçimi 6 Ağustos'ta yapılacak Bölge temsilciliği için adaylar sendika merkezine başvurularını tamamladılar.

Bölge Temsilciliğine adaylığını koyan Parsan Fabrikası işçilerinden Osman ASLANBAY Yürüyüş'ün sorularını cevapları:

YÜRÜYÜŞ - Uzun yıllardır Maden işkolunda çalışıyorsunuz, kısaca işçilik geçmişinizi anlatır mısınız?

Osman ASLANBAŞ - 1932 yılında doğdum. Otuz yıldır işçilik yapıyorum. 1963 yılından bu yana da Maden-İş üyesiyim. 1964 yılında Ereğli Demir Çelik'de Maden-İş ile Metal-İş Federasyonu arasındaki mücadeleye aktif olarak katıldım. İşyeri temsilciliği, lokal temsilciliği, ve lokal başkanlığı yaptım. Sendikamızın eğitim çalışmalarına katıldım. 1967'de Maden-İş Genel Kurul delegesi oldum. Aynı tarihte DİSK'in kurucu delegeleri arasında yer aldım.

YÜRÜYÜŞ - Ereğli Demir-Çelik'ten ne zaman ayrıldınız? Daha sonra nerelerde çalıştınız?

Osman ASLANBAY - 12 Mart 1971 faşist döneminde tutuklanınca Demir-Çelik'te iş aktim feshedildi. Tutukluluktan sonra Seydişehir'e giderek Alüminyum tesislerinde çalışmaya başladım. İşyerinde Türk-İş'e bağlı 4 sarı sendika birden vardı. Bu sarı şebekelere karşı oluşturduğumuz muhalefet başarılı oldu. Özgür Alüminyum-İş sendikasını örgütledik, ben de başkan vekili oldum. İşyerinin Maden-İş'de örgütlenmesi doğrultusunda çalıştım. Maden-İş'in 15. Bölge temsilciliğini kurdum. Sekiz ay bu görevi sürdürdüm. Aynı sıralarda Seydişehir Belediye Meclis üyeliği de yapıyordum.

YÜRÜYÜŞ - Seydişehir'de sizin bulunduğunuz dönemde gericilerin saldırıları oldu. Size yönelen saldırılar da oldu mu?

Osman ASLANBAY - MC iktidarı sırasında dört ay işyerine sokulmadım. Bu arada bir gece evim bombalandı. Dört ay sonra da işten atıldım

YÜRÜYÜŞ - Temsilci seçildiğiniz taktirde bu görevi nasıl yürüteceksiniz, kısaca açıklar mısınız?

Osman ASLANBAY - Üyelerimizin çalışma ve yaşam koşullarının daha iyi hale getirilmesi, işçilerin insan onuruna yaraşır bir hayat seviyesine kavuşturulması sendikaların temel görevidir. Bu görevi işçi sınıfının bilimi ışığında en iyi şekilde sürdürmeye çalışacağım.

Ben 30 yıllık işçiyim. Bütün hayatım işçilikle geçti. Sınıfımın mücadelesinde hiç boyun eğmeden yer aldım. Bundan böyle de aynı kararlılıkla mücadeleye devam edeceğim. Bu kararlılıkla 4. Bölge temsilciliğinde aday oluyorum.

GÖREVLER ZİNCİRİNDE TEMEL HALKA

ZEKİ KILIÇ

İşçi sınıfımız ve emekçi kitleler açısından, ülkemizin demokratikleşmesini ve bağımsızlıktan yana bir tutum içine girmesini isteyen tüm ilerici ve demokrat kişi ve kuruluşlar açısından, büyük bir dikkat, sorumluluk ve ciddiyetle değerlendirilmesi gereken bir dönem yaşanıyor. Bu dönemi belirleyen unsurların çözümlenmesinin yapılarak mücadele hedeflerinin saptanması ve bu hedeflere ulaşabilmek için gerekli güçlerin toparlanması ve yönlendirilmesi ertelenemez bir görev olarak önümüzde duruyor.

12 Mart'çılar ve MC iktidarları, bir yandan devlet aygıtında ve toplumuzun çeşitli katlarında faşist mevziler oluşturur, mevcut olanları perçinleştirirken; diğer yandan olası bir CHP hükümetine karşı faşist odakları korumak için de kendileri açısından zorunlu olan önlemleri almaya çalışmışlar ve bu yolda önemli sayılacak adımlar atmışlardır. Ne var ki, anti-faşist mücadelenin kararlılıkla sürdürülmesi engellenememiş, MC'nin kitle tabanındaki çözülmenin hızlanmasının önü alınmamıştır. MC partilerinin yönlendirdiği kitleler, onlardan uzaklaşmaya ve karşı durmaya başlamışlardır.

CHP, iktidar öncesinde ve arasındaki görüş ve önerileriyle uygulamaları arasındaki karşıtlıkla kitleler bakımından "umut" olmaktan çıkmaya başlamış, kendisini destekleyenler açısından kararsızlık ve umutsuzluk ortamının oluşmasına neden olmuştur.

Emperyalizm, CHP hükümeti ile, eskisine göre etkinlik ve uygulanabilirliği giderek azalan bağlantı ve anlaşmalarını onamak ve bunların birer veri, ülkemiz açısından vazgeçilmez olgular olduğuna kitleleri inandırmak istemiştir. Bu yolda, CHP hem emperyalizm ile varolan bağlantıları sağlamlaştırmış, hem de IMF, Dünya Bankası vb. gibi yeni bağlantılara ve anlaşmalara kapıyı açık tutmuştur.

Hayat pahalılığı dayanılmaz boyutlara ulaşırken, fiyatlar dört nala kalkar, enflasyon oranı günbegün artarken, CHP hükümeti işçi ve emekçilerin sırtına yeni yöntemlerle yeni yükleri artarak yüklemiştir. Örneğin "toplumsal anlaşma" ile işçi ücretlerinin artırılması mücadelesinin önüne engel konulmuş, böylece büyük burjuvazinin buyruğu yerine getirilmek istenmiştir.

Büyük burjuvazi, Türkiye kapitalizminin yozlaşmalarını kitle hareketlerine ve örgütlerine sürekli ve sistemli olarak yansıtmaya çalışmıştır. CHP, büyük burjuvazinin bu yöndeki amacının gerçekleşmesine önayak olmuş ve bunun hayata geçirilmesini önemli ölçüde sağlamıştır. CHP'nin doğrudan ve dolaylı yollardan DİSK içinde yürüttüğü operasyonlar bunun en tipik örneği olmuştur.

Büyük burjuvazi, MC iktidarıyla ve özellikle MHP aracılığıyla oluşturduğu faşist mevzilerin elden çıkmaması, dağılmaması için de elinden gelen tüm çabayı göstermeye devam etmiştir. MHP ve Ülkücü dernekler gibi açıkça bilinen faşist kuruluşlarla, kontrgerillanın veya nereden yönlendirildiği açıkça bilinemeyen ulusal ve uluslararası faşist güçlerin sürekli tırmandırıldığı siyasal cinayetlerin, "anarşinin" sürdürülmesi faşist mevzilerin varlığının korunması ve olası faşist hükümet düzenlemelerine gereken zeminin hazırlanması amaçlanmıştır. CHP hükümeti, "anarşik" ortamın devamı ile ancak varlıklarını koruyabilecek durumda olan faşist güçlerin üzerine kararlılıkla gitmek yerine, tam tersine, söz konusu güçlerle uzlaşma yolunu seçmek istemiştir. CHP Hükümeti, bir yandan faşist odaklara yönelemeyişini el altından 30 Ağustos'larla açıklamaya, bu anlamda 30 Ağustos'un "umutla" beklenilmesi gereken bir tarih olduğuna "ilerici" yazarları "ikna etmek" ve bu doğrultuda onları harekete geçirmek istemiş; diğer yandan faşist kişi ve kuruluşlarla açık-kapalı uzlaşma yolları aramak ve bulmak çabası içerisine girmiştir.

Siyasal cinayetlerin, "anarşinin" devamının bir diğer ve önemli amacı da, demokratikleşme sürecinin yavaşlatılması, kitlelerin demokratik mücadele kararlılıklarının törpülenmesidir. Başka bir deyişle kitlelerin demokratik talep ve özlemleri doğrultusundaki mücadele azim ve kararlılıklarının yumuşatılması, aynı zamanda kitleler içinde yuvalanan faşist kişi ve kuruluşların yaşama olanaklarını ve koşullarını oluşturmaktadır.

Kitlelerin kapitalizmden kopuş sürecinin hızlanması ve onların düzene olan tepkilerinin anlam ifade edebilmesi, ancak bu kopuş ve kitlesel tepkinin işçi sınıfımızın sosyalizmi hedef alan politik hareketinin, Türkiye İşçi Partisi hareketinin yörüngesine girmesiyle mümkündür. MC partilerinden ve CHP'den kopan, onlardan uzaklaşan kitlelerin umutsuzluğa ve kararsızlığa itilmesi, olası faşist yönelişlere olanak vermekten öte bir işlev görmez. Bu temel doğruyu kavramak, bu anlamda gösterilen tereddüt ve kararsızlıkların faşizme ne ölçüde yaradığını görmek için dünyadaki deneylere ve 12 Mart öncesi ülkemizdeki gelişmelere kısa bir göz atmak yeterlidir.

Bu gelişmelerin değerlendirilmesinde dikkat edilmesi gereken önemli nokta, faşizmin tırmandırılması ve giderek yerleştirilmesi için, büyük burjuvazi, işçi sınıfı partisine karşı yarattığı düşmanlık kampanyasına, bazan kısa yoldan "devrim", bazan sosyal demokrasinin zaaflarına özür bulma, bazan cuntacılık gibi öneri ve gerekçelerle küçük burjuva aydınlarını da sistemli olarak katmayı başarmış olmasıdır. Ülkemizde 12 Mart öncesi cuntacılık ve birden çok çeşitli ile MDD'cilik ile işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist partisine karşı çıkılır, ona düşmanlık açıkça tahrik edilirken daha sonra "ileri demokratik düzen", "silahlı mücadele", vb. gibi görüş ve önerilerle hem CHP ön plana çıkartılmış, ve tek seçenekmişçesine kitlelere yansıtılmaya çalışılmış, hem de sol adına, sosyalizm adına Türkiye İşçi Partisi hareketine düşmanlık en yüksek düzeylere ulaştırılmıştır. Bugün bu yöntemler de aşılmış, yeni "liderlerin" doğacağı ve solu toparlayacağı gibi görüşlerle, düşmanlık için başka araçlar kullanılmaya başlanmıştır.

Nesnel koşulların, kitlelerin sola, sosyalizme yönelişlerinin önünü açtığı dönemlerde, işçi sınıfı partilerine düşmanlık yalnızca doğrudan ve cepheden olmaz. Burjuvazi, aynı zamanda parti düşmanlığını tahrik etmek için, Parti dışı sapmalar ile ve kitle hareketleriyle kitle örgütleri içinde yaratacağı gedikler yoluyla arzuladığı öznel koşulları gerçekleştirmeye çalışır. Bununla da yetinmez. Gücü yeter ve olanak bulabilirse Parti içine zaaf tohumları ekmeye ve yeşertmeye uğraşır.

Kitlelerin hareket ve örgütlenişinin önünü almak için burjuvazinin doğrudan saldırılarıyla, başta ilerici sendikal hareket olmak üzere diğer demokratik kitle örgütlerinin içerisine sokulduğu darboğaz ve bu darboğazdan çıkış mücadelesini engelleyen sapmaların durumu çakışmaktadır. İlerici sendikal hareketi tasallut altında tutan tasfiyeciliğin başka biçimlerde hâlâ sürdürülmesi, DİSK'te açılan yaraların sarılması henüz tamamlanmadan başka yaraların açılmasına yol açmaktadır. DİSK'in içine sokulduğu bu acı durum, hem kitleleri örgütlü olmak gerek ve anlayışından uzaklaştırmakta, hem de "toplumsal anlaşma" gibi ince yöntemlerle işçi sınıfımızın mücadele kararlılığı gemlenmek istenmektedir.

Türkiye İşçi Partisi dışındaki bütün grup ve kümelenmelerin kendi içlerindeki ve yakın çevrelerindeki durumları, politik görüş ve ideolojilerinden kaynaklanan tutarsızlıkları "sol" gibi gösterilmekte, böylece kitleler açısından sosyalist hareketin güvenilirlik ve saygınlığına sürekli olarak kuşku bulutlarının serilmesine neden olmaktadır. Türkiye İşçi Partisi'nin gerek Türkiye'deki genel demokrasi mücadelesini çözümleme ve önerilerinin ve bu doğrultudaki mücadelesinin tutarlılığının görülüp anlaşılması gerekse demokratik toplumsal muhalefetin gerçekleşmesi doğrultusunda sapmalara karşı verilen ideolojik politik ve eylem düzeyindeki mücadelenin sonuçlarının doğruluğunun anlaşılması, sapmaları zaafa uğratmış, onları açmazlara ve çözümsüzlüklere itmiştir. Bu durum Parti dışı solu bölünmelere ve ilişkili oldukları çevrelerden soyutlanma sürecine sokmuştur.

Yukarıda belirtilen nesnel ve öznel koşullar, işçi sınıfımızın sosyalizmi hedef alan politik hareketinin nicel ve nitel gelişme olanaklarını artırmaktadır. Bu yolda, işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist partisi gelişip güçlendikçe, demokrasinin korunup gelişmesi, düzenden kopan kitlelerin kucaklanıp yönlendirilmesi hızlanarak sürecektir.

Toplumdaki olumlu gelişmelerin devam edebilmesi, demokratik hakların korunup geliştirilmesi için tüm ilerici, demokrat ve sosyalistlerin gözardı edemeyecekleri görev ve sorumlulukları vardır. Bu görevler zincirindeki temel halka, işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisine karşı burjuvazinin açtığı düşmanlık kampanyası içine girmemektir. Yerine getirmekle görevli olduğumuz diğer görevlerimiz ise, sendikaları ve diğer demokratik kitle örgütlerini zaaflarından arındırmak, onların etkinlik ve örgütlülük düzeylerini geliştirmek; kitle hareketlerinin gerekliliğinin, burjuvazinin doğrudan veya dolaylı yollardan engellemesi ve icazeti dışında kararlaştırmaktır. Bu açıdan da CHP hükümetinin demokratikleşme açısından avantajlarını değerlendirirken, onun tutarlılığının özlemini çekmekten ayrılıp, onu faşizme karşı kararlı ve tutarlı bir mücadele içine sokmak için zorlamak, denetlemek gerekir. CHP'den daha çok CHP'li olmak, onun zaaf ve tutarsızlıklarının üzerini örtmekten öte işlev görmeyen sözde "umut"larla yapılması gerekeni gizlemeye çalışmak, anti-faşist mücadeleyi engellemek; demokratikleşme sürecini tehlikeye ve kazaya uğratmak demektir.

DÖNME DOLAP: AMBARGO

"TOPLUMSAL ANLAŞMA" GEREĞİNCE HÜKÜMET İLE TÜRK-İŞ ARASINDAKİ MUHABBET HAFTA İÇİNDE İLK MEYVALARINI VERMEĞE BAŞLADI. HÜKÜMET, PETROL ÜRÜNLERİ FİYATLARINA YAPACAĞI ZAMLAR İÇİN TÜRK-İŞ'İN GÖRÜŞÜNÜ SORDU. İŞ BU KADARLA DA KALMADI, ÇALIŞMA BAKANI BAHİR ERSOY DA, SENDİKALAR YASASINDA YAPILMASI DÜŞÜNÜLEN DEĞİŞİKLİKLERİ TÜRK-İŞ'E BİLDİRDİ.

Amerika'nın Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosu konusu, geçtiğimiz hafta içinde ABD senatosunun aldığı bir kararla "şartlı" bir niteliğe büründü.

Ağustos'un ilk haftası içinde Temsilciler Meclisinde görüşülecek olan kararın Senato'da 42 red oyuna karşılık 57 oyla alınmasından sonra Washington'da Carter'ın, Türkiye'de Ecevit'in elleri havaya kalktı. Ama bu "zafer" anlamına gelebilecek hareketler son derece ihtiyatlı yapıldı.

Carter için kararın "şartlı" yani, Ecevit için de "kaldırılmış olma" yanı çekici oluyordu. İkisi yanyana gelince "şartlı kaldırma armonisini tamamlanıyordu... Bu gelişmelerin açığa vurulmayan ama pek açık biçimde temelinde sırıtan yanı ise, bu aşamada Carter için silah ambargosunun kaldırılışının Ecevit için ise bunun "şartlı" olması yanının yansıtılmaya çalışıldığı oranda önem taşunadığı gerçeğiydi.

Nitekim Ecevit bu konudaki kavrayışını şu şekilde formüle etmekte gecikmedi:

"- Karar sakınca yaratabilir... Ama olumlu ve gerçekçi yanları da var..."

Aynı ifadeleri ABD Başkanı Carter'ın kullanmaması için de hiç bir neden yoktu. Washington'dan gelen haberler gerçeğin bu yüzünü aydınlatıyordu.

Başbakan Ecevit, karar karşısındaki tepkisini "şartın" kamuoyunda yaratacağı soru işaretini dikkate alarak ihtiyatlı bir sevinç gösterisiyle açığa vurdu. Konu ile ilgili demecinde şarttan hiç söz etmiyor "sübjektif değerlendirme"den dem vuruyordu.

Demecin bu yönüyle içe dönük bir pansuman endişesine dayandığını söylemek mümkündü.

Her halükârda Ecevit'in kendi sınıfsal ve siyasal mantığının heybesine bir artı puan kaydettiğini de belirtmek gerekir.

DEMİREL'İN İŞTAH ŞURUBU

Nitekim AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in kararla ilgili olarak verdiği demeçte ilk göze çarpan yan "şart" ile ilgili olan husustu.

Demirel şöyle diyordu:

"- Ambargo şartsız kalkmalı idi..."

AP Genel Başkanı, Amerikan senatosunun kararını üzüntüyle karşılıyor; "dağın fare doğurduğunu" belirterek, "anlaşılıyor ki, Amerikan Senatosunun Türkiye'ye karşı tutum ve davranışlarında bir değişiklik yoktur" diyordu...

İlk bakışta, [illegible]man zaman Demirel'e kredi açma[illegible]eraklı "sol" gevezelere yeni bir iş[illegible]rubu aşılayacak nitelikteki bu sö[illegible] hiç bir kıymet-i harbiye taşımadığı da açıktır.

O Demirel, bugüne kadar Amerika'nın Türkiye'ye karşı tutumu ile ilgili olarak kem-küm bir şeyler söylemişti ama Türkiye'nin Amerika'ya karşı tutum ve politikası karşısında dikkatle tek kelime söz etmekten kaçınmıştı.

Oysa Amerika'nın Türkiye'ye karşı takındığı tutumdan çok, Türkiye'nin Amerika'ya karşı tutum ve politikası önemliydi. Ve bu ikinci soru ortaya getirildiğinde şu veya bu iktidarın ortak yanı çıkıyordu: Derin teslimiyet!..

Amerikan Senatosunda ambargonun kaldırılmasına ilişkin karar ve Türkiye'de burjuva partilerinden yükselen sesler görünürde değişik tonlar da taşısa, o teslimiyet batağına varıyordu...

Konu geçtiğimiz hafta yapılan Milli Güvenlik Kurulunda da ele alındı.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün rahatsızlığı nedeniyle Başbakan Bülent Ecevit'in başkanlığında yapılan toplantıda, ABD senatosunun kararı görüşüldü. Ortak kanı ve karar, silah ambargosunun kaldırılmasına ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra bunun bir an önce uygulamaya konulması yönünde ABD nezdinde girişimlere geçilmesi yönündeydi.

ÇİVİ SÖKME ÇABALARI

Milli Güvenlik Kurulu ayrıca iç güvenlik konularını da görüşmüştü.

Toplantıda bulunan MİT müsteşarı Adnan Ersöz, göreve başladığından bu yana izlenimlerini anlatmış ve mevcut istihbarat örgütleri arasında eşgüdümü sağlayacak bir merkezi birim oluşturulmasını önermişti... Ersöz bu arada MİT içinde yapılan ve yapılacak yeni düzenlemeleri de anlattı...

Asayiş konusunun son hafta içinde bir sessizlikperdesi arkasına çekildiği gözden kaçmadı. İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı, önceki haftalarda "tedhişin kaynağında bazı kendini milliyetçi sanan siyasal partiler vardı" demiş, ama bu başta büyük basın olmak üzere kimsenin dikkat duvarlarına çarpmamıştı. Bir İçişleri Bakanının ağzından çıkan bu sözleri elbette bir önem ve dayanağı olmak gerekiyordu. Nedense gözden kaçırılmak istenen nokta da buydu. İçişleri Bakanı söyledikleri doğrultusunda hareket etmemekle bundan sonraki her tedhişin kaynağını saklamak sorumluluğunu taşımaktadır.

Bu sessizlik Ankara'da hüküm sürerken MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, kendisine tanınan serbesti içinde Bakanlar Kurulundan çivi sökme çabalarına ısrarla devam etmekteydi.

Tatil için Yalova'da bulunan Türkeş'in, Devlet Bakanı Enver Akova ile görüştüğü hemen hemen aynı saatlerde Ankara'da duyuldu. Hükümet içinde "MC eserini" koruyanların başında gelenlerden sayılan Enver Akova daha sonra başkente gelecek ve topraksız ve az topraklı köylüye reform bölgesindeki arazilerin kiralanacağını açıklayacaktı...

KORUTÜRK TOPLUMSAL ANLAŞMAYI ONAYLADI

Geçtiğimiz haftanın bir başka ilginç olayıda, hafta sonunda rahatsızlığı nedeniyle Gülhane Askeri Tıp Akademisine kaldırılan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yeni kontenjan senatörlerini açıklamasıydı...

Yeni senatörler Halil Tunç, Fahri Çoker, Hilmi Fırat, Nermin Abadan Unat ile Adnan Başer Kafaoğlu idi.

Göze çarpan ilk ilginç nokta Halil Tunç'un, Korutürk'ün ilk rotasyon uygulamasıyla yeniden kontenjan senatörlüğüne getirilmesiydi. Buradan çıkan anlam, Cumhurbaşkanının, hükümet ile Türk-İş arasında imzalanan "Toplumsal Anlaşma"yı onayladığı idi. Halil Tunç bu konuda gösterdiği feragat ve fedakarlığın karşılığını görmüştü.

Bu arada "Toplumsal Anlaşma" gereğince Hükümet ile Türk-İş arasındaki muhabbet hafta içinde ilk meyvalarını vermeğe başladı. Hükümet, petrol ürünleri fiyatlarına yapacağı zamlar için Türk-İş'in görüşünü sordu. İş bu kadarla da kalmadı, Çalışma Bakanı Bahir Ersoy da, sendikalar yasasında yapılması düşünülen değişiklikleri Türk-İş'e bildirdi. Türk-İş İcra Kurulu 2 Ağustos günü toplanarak konuyu ele alacak 21 Ağustosta Adana'da yapılacak Yönetim Kurulu toplantısında da tartışacaktı. Ondan sonra da Türk-İş'in görüşü hükümete bildirilecekti.

Geçtiğimiz haftanın Cuma günü İstanbul'da bir basın toplantısı düzenleyen TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Feyyaz Berker de, "Toplumsal Anlaşma"ya gıpta ile bakıyordu.

Berker'in hükümetten bir "ufacık" ricası da vardı. Acaba aynı anlaşma DİSK ile de imzalanamaz mıydı?

Çünkü için bu yönü "Türk sanayici ve iş adamları"nı yakından ilgilendiriyordu.

Kör pencere

Sosyalist olmadan ya da en azından sosyalizme saygılı olmadan, tutarlı bir demokrat olunamayacağı Türkiye'de bundan on-onbeş yıl önce yazılıp, söylenseydi belki de ne söylenmek istendiği gereğince anlaşılmazdı. Ama bugün bu doğru, açık, bir gerçeği ifade ediyor.

Ama yaşamla doğrulanan bu gerçek aynı zamanda bir kısım "demokrat" ve "ilerici"lerin de karabasanı...

Nasıl ki, "yumurta-bal-tereyağı" cenneti halinde bilinen o eski köy kavramı sarsıldıysa, sarsılmaktaysa, bir kısım "ilerici" ve "demokrat"ların da eski cennetleri, ayaklarının altından kaymakta.

Kitlelerin bir zamanlar ağızlarının içine baktığı, aradığı, bir günden bir güne özlediği "ilerici-demokrat" yazarlar da öyle...

Emperyalist-kapitalist ilişkiler ağı içindek Türkiye kapitalizminin, gelişen üretim ilişkilerinin yarattığı çelişkiler keskinleştikçe, toplumsal sınıflar arasındaki mücadele kızıştıkça, sosyalizmin salt bir özlem olmaktan çıkıp, ezilen ve sömürülen sınıfların ellerinin ve yüreklerinin kenetlenmesiyle kurulacağı gerçeğinin örgütlü, yığınsal bir bilinçle kavranmaya başlanmasıyla, sadece burjuva cennetinde soğuk rüzgarlar esmeğe başlamadı. Kalemlerini de on-onbeş yıl önceki cennetlerde açan "ilerici-demokrat" yazar çizerlerin de cennetleri dağılmağa yüz tuttu...

Nerede o günler?

- O zaman da yazıyorduk, şimdi de yazıyoruz ama...

Ne okuyan, ne ciddiye alan, ne arayan, ne özleyen...

Cennet oldu bir virane...

Kimisi buruştu gitti, kimisi kurudu gitti, kimisi?..

Kimisi de devam ediyor. Denizin üzerine yazıyor...

Cunta'cılıktan mütekait bir köşe yazarına ne demeli?.. Gazeteciliği, kabuğunu yorgun bir kaplumbağa gibi taşıyan bir gazetenin ikinci sayfasındaki köşeciğinde "Bu gazete acaba niçin tiraj kaybediyor" sorusunu kendisine soracağına, nefs-i müdafaa kabilinden hala o gazeteden haber ve bilgi çıkartmağa çalışan okuyucu dayanağını basamak yapıp, sosyalistlere sövüyor.

Ama bay yazar aynı zamanda "sosyalist!.."

Yazılarında, "işçi sınıfı" demeli, "Tabii bütün bunların temelinde sınıfsal nedenler yatıyor" diyebilmeli!..

Okuyucu da buna "sosyalist" diyebilmeli.

Yazarımız yazmalı:

Parti: dergâh!

Partili: mürit!

Lider: tekke şeyhi!..

Yazının başlığ "Mini-Liderler" olmalı ve sonra döktürmeli:

"- Müritler tekke şeyhinin her kusuruna bir kulp takarak dergâha yerleşmişlerdir. Her mini-liderin tekkesinde bir kazan kaynar. Ülkede kaynayan kazanın yanısıra..."

Peki ya çözüm? Yazarımız eksik olmasın onu da yazar:

"- Ne denir? Türkiye'de sosyalist hareket gerçek liderini buluncuya dek tekkecilik sürecek... Şimdilik tek olumlu nokta şu: İşçi ve köylü, doğasal sezgileriyle mini-liderlere yüz vermiyor, küçük burjuva tekkeciliğinden uzak duruyor ve gerçek liderini bekliyor..."

İlhan Selçuk son günlerde bıkmadan usanmadan bunu yazıyor.

Basın yelpazesinin saygıdeğer kalabilmesi gereken "Cumhuriyet"i ve onun İlhan Selçuk'u bunalım mı geçiriyor?..

Çocuk, babasına devamlı olarak "hastayım" dermiş. Adam bakarmış oğluna, turp gibi, oynuyor, sıçrıyor. Alnına kormuş elini, ateş yok!

- Hayır oğlum, sen hasta değilsin.

- Hastayım!

- Değilsin!

- Vallahi!

- Değilsin!..

Uzatmayalım, almış doktora götürmüş çocuğu.

- Doktor, bu çocuk kendisini hasta sanıyor....

Doktor, çocuğu iyice bir muayene etmiş:

- Hayır, çocuk kendini hasta sanmuyor, demiş, çocuk hasta!..

Cennet yazarı İlhan Selçuk "yazarım" diyor, yazıyor!.. Ama İlhan Selçuk çocuk değil maşaallah! Maksi Yazar!..

Feyyaz Berker, hükümete karşı zalimce davranmıyordu. Hükümetin "başarılı ve başarısız" yanları vardı. Ve onları teker teker sayıyordu. Berker'in aklı petrol sübvansiyonuna ermiyordu! Ama isteklerine tercüman olarak hükümet bu konuda girişimlere geçmiş TÜSİAD'ın bir başka görüntüsü Türk-İş'e görüş sormuştu!...

Berker, "anarşik olaylara"da değindiği basın toplantısında çözümü büyük partilerin konuya ortak bakışında görüyordu. TÜSİAD Başkanı gene "AP-CHP" diyordu ama konuşmasının burasında bir saptama yapmayı da ihmal etmiyordu:

"- Sözlerimden, büyük partilerin şimdilik beraber hükümet olmaları anlamı çıkartılmasın..."

ŞECAAT ARZEDERKEN SİRKATİN SÖYLEYENLER

İş adamları hükümetten memnundu. Her ne kadar AP-CHP rüyası bitmemişse de, somut şartlarda henüz bunun olgunlaşmasının zorluğu da dikkatten uzak tutulmuyordu...

Büyük sermaye çevrelerinin hükümete yöneltikleri sıcak bakışı belgelemesi bakımından Feyyaz Berker'in, hükümetin "olumlu" bulduğu icraatlarını sıralamakta yarar vardır. Hükümetin "olumlu" işleri şunlardı:

"* *devalüasyon,*

* *vadesi gelen borçlarla kısa vadeli borçların konsolidasyonu ve taze para bulmaya yönelik girişimler,*

* *enflasyonu sınırlayıcı bir bütçe hazırlanması,*

* *fiyat artışlarını önlemeye dönük bir taban fiyatları politikası uygulaması,*

* *KİT'lerde subvansiyonları azaltmaya yönelik fiyat uygulamaları,*

* *İşçi ücretlerinde, fiyat artışları ve prodüktivite artışları ile ilişkili gerçekçi bir toplu sözleşme uygulamasına dönük girişimler,*

* *AET ilişkilerinde kararlılığa dönük çalışmaların başlatılması,*

* *İhracata dönük bazı olumlu kararların alınması ve bu istikamette çabaların sürdürülmesi."*

SERMAYENİN PROGRAMI

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı hükümetin "olumsuz" karar ve uygulamalarında şöyle sıralıyordu:

"* *Demir, çelik, çimento, kereste gibi bazı temel malların ticaretinin devletleştirilmesine yönelik girişimler,*

* *Linyit işletmesi başta olmak üzere bazı madenlerde işletmenin devletleştirilmesi kararları,*

* *Devlet inşaatının emanet yoluyla yapılması konusunda karar,*

* *Plan stratejisinde özel kesimden ve karma ekonomi kurallarından hiç söz edilmezken, ekonominin tüm ağırlığının KİT'lere ve kooperatiflere kaydırılmasına yönelik politikanın ortaya konulması,*

* *AET yaklaşımı ile sanayileşme stratejilerinin çelişmesi,*

* *Gereksiz biçimde uzun süre kamuoyunu işgal eden yen vergi tasarılarında kurumlaşmayı ve sermaye piyasasını önleyici bir felsefenin ortaya konması,*

* *İhracatta girdilerin dünya piyasası fiyatlarıyla sanayiye intikalinin sağlanmasına dönük gerçek teşviklerin yapılamaması,*

* *Ayrıca, petrol fiyatlarının anlaşılmaz bir ısrarla hazinece subvansiyonuna devam edilmesi,*

* *Bir yandan kredili ithalat sınırlandırılırken, döviz kasasına işlerlik kazandırılamaması nedeniyle transferlerin yapılamaması,*

* *Fiyat tespiti ve kontrolü konusundaki politik ve polisiye tedbirlerin ticari ilişkileri olumsuz etkileyecek şekle dönüşmesi,*

* *Geçinişe dönük olarak talep edilen kur farklarının yarattığı tereddüde ek olarak getirdiği ek finansman yükü ve bütün bunların üzerine banka kredilerindeki sınırlamanın ortaya çıkardığı sıkıntılar,*

* *Devlet harcamalarının kısılmasına dayalı olarak müteahhitlere yapılamayan ödemelerin ekonomiye yansıması,*

* *Ve nihayet KİT'lere büyük önem verilmesine ve ürünlerine yüzde 200'e varan zamlara rağmen 1978 yılını yaklaşık 20 milyar TL. zararla tamamlayacaklarının (TPAO'nun yılda 6 milyar TL, demir yollarının 3 milyar, denizcilik bankasının yılda 2 milyar TL zarar edeceğini ortaya koyan göstergeler vardır) belirlenmesi, 1978 yılının ikinci yarısına ciddi sorunlarla girilmekte olduğunu göstermektedir."*

KAYA KIMILDAMIŞTIR

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı-nın "olumsuz"luk diye sıraladığı karar ve uygulamaların da ne menem uygulamalar olduğu bilindiğine göre, hükümetin rotası büyük sermaye tarafından vize edilmektedir.

Koltuk altındaki haçı biraz daha gözler önüne serilen bu CHP'nin, emekçi kitleler gözünde gerçek sınıfsal kimliğinin daha da anlaşılmasıyla birlikte, işçi sınıfının ve yandaşı emekçi kitlelerin gerçek kurtuluşunu omuzlayan Türkiye İşçi Partisi'ne karşı yoğunlaşan saldırıları daha da iyi anlamak mümkündür.

Faşistiyle, sınıf dolandırıcısıyla, sınıf uzlaşmacısıyla, Mao'cu saldırı ve maceracılıklarla, "sosyalizm" sabıkalısı havarilerle çerçevelenen körkuşatma, saldırı plan ve hesapları iflas etmeye yüz tutmuştur. Türkiye İşçi Partisi kayayı kımıldatmıştır...

BABIALİDE YENİ GELİŞMELER VAR

Gazetelerin toplumu etkilemenin yanında, hükümetler ve alacakları kararlar üzerindeki etkisi, gazete çıkaracak kadar parası olan herkesi ilgilendiriyor. Sermaye gurupları gazeteleri kendi sınıf çıkarları ve özel çıkarları doğrultusunda yönlendirmek için önemli bir silaha sahipler. İlan baskısı bu etkiyi sağlamakta oldukça etkili bir yöntem. Ancak gene de doğrudan bir gazeteye sahip olmak sermaye guruplarının ilgisini çekmeye devam ediyor.

Gazete çıkarmak yapılan yatırımın büyüklüğü dikkate alındığında artık çok kârlı bir iş olarak görülmüyor. Gazeteye yatırılması gereken sermaye ile başka işlerde daha büyük paralar kazanmak her zaman mümkün. Bu nedenle basın tekellerinin bazıları başka alanlara da yatırım yapmaya yöneliyor. Büyük sermaye grupları da çok kârlı olmayan bu alanda başka işlerden sağladıkları büyük kârların bir kısmını yatırabileceklerini ve bu yatırımlarından diğer işlerindeki kârlarını artırabileceklerini düşünüyorlar.

Bazı büyük sermaye gruplarının yeni gazete çıkarma hazırlıkları yanında mevcut etkin gazeteleri satın alma niyet ve girişimlerinden de söz ediliyor. Ülke ekonomisindeki etkinliklerini politik planda perçinlemek için etkili bir yol olarak gördükleri gazete konusunu tartışan büyük sermaye sahiplerinden birinin 270 milyon liraya Milliyet Gazetesini satın almaya çalıştığı ve pazarlıkta anlaşma sağlandığı söyleniyor. Bu pazarlıkta Selahattin Beyat'ın da ilgisi olduğu duyuldu.

Babıali basınının genel bir bunalım içinde olduğu dönemde sağın çok satan tek gazetesi Tercüman da hükümetle ilişkilerini daha ılımlı bir raya oturtmak için politikasını gözden geçiriyor. Ekonomi sayfasını düzenlemek üzere Ertuğrul Soysal'ın da içinde bulunduğu bir ekiple çalışmaya hazırlanan Tercüman gazetesi siyasal danışman olarak da CGP'li çok önemli ve eski bir politikacıdan yararlanmayı hesaplıyor.

Haber ajanslarının devletten yapılacak yardımdan en büyük payı almak için yarıştıkları bir dönemde burjuva basınının durumu da kısaca böyle.

Kendisini solda sayan tek "ciddi gazete" Cumhuriyet'te de başka bazı gelişmeler gözleniyor.

CUMHURİYET Mİ, YENİ CUMHURİYET Mİ?

Cumhuriyet gazetesinin sahipliği ve yönetimi üzerine ilk tartışmalar 12 Mart döneminde kamuoyunca öğrenilmişti. Nadir Nadi, İlhan Selçuk ve Oktay Kurtböke'nin de içinde bulunduğu ekip, Cumhuriyet'in ortaklarından Niyazi Nun'un operasyonuyla gazeteden uzaklaştırılmış ve gazete daha sağa çekilerek yayınını sürdürmüştü. Uzaklaştırılan ekibin "Yeni Cumhuriyet" adında bir gazete çıkarmaya hazırlandıkları bu sıralarda duyuldu. Ancak aynı ekibin yeniden gazetenin yönetimine dönmeleri üzerine "Yeni Cumhuryet" olayı da askıda kaldı, zamanla da unutuldu.

CUMHURİYET ZOR DURUMDA

Uzun zamandan beri izlenen yayın politikası iflas etti. CHP'nin yarı resmi yayınlarında bile arasıra görülebilen CHP'ye yönelikeleştiriler Cumhuriyet'in yönetim ekibince en önemli yazarlarına dahi tanınmayan bir hak oldu. Köşe yazarlarının yazılarından haberlere kadar her satırında CHP'yi haklı çıkarmaktan başka amacı olmayan yönetici ekip idari sorunları çözemedi, gazetenin tirajının düşmesini de önleyemedi. CHP'yi desteklemeyi gazetenin tek amacı haline getiren anlayış, o derece uç noktalara vardırıldı ki yakın zamana kadar CHP'nin ve lideri Ecevit'in her yaptığında keramet arama, bütün başarısızlıkları başarı olarak gösterme ve yanlışlara özür bulmada ustalığıyla tanınan Uğur Mumcu'nun yazıları dahi yönetimin makasından kurtulamadı.

Tirajın "kurtulma noktası" olarak görülen 100 binlik satışın çok altında kalan ve bir türlü tiraj artıramayan gazete gittikçe okuyucu kaybeder hale gelince kazan iyice kaynamaya başladı. Hisselerdeki dağılım Cumhuriyet'te hassas bir denge oluşturuyor. Niyazi Nun tarafından mahkeme kararı ile bloke edilen hisseler dışında büyük bir bölüm Nadir Nadi'nin kızkardeşi Leyla Uşaklıgil'in elinde bulunuyor. Yönetimin başında bulunan Oktay Kurtböke'nin korkusu da başarısızlığın ortakları harekete geçireceği ve yönatime el koyabilecekleri noktasında toplanıyor.

Gazeteyi kurtarmak için Ankara ve İzmir'de ofset baskıya geçilmesi ve alınan diğer önlemlerbazı kuşkuları da birlikte getiriyor. "Cumhuriyet Cuntası" diye anılan yönetim ekibi hisse sahiplerinin muhtemel müdahalesine karşı bir dizi önlem alıyor. Parasal sıkıntıya rağmen eldeki tipo rotatiflerin terkedilerek ofsete geçilmesi de "Yeni Cumhuriyet" olayına bağlanıyor. Gazetede uzun yıllardır çalışan, yüksek ücretli, "Cumhuriyet Cuntası" mensuplarının kıdem tazminatları milyonlarca lirayı buluyor ve bir gazete çıkarmaya yeteceği düşünülüyor.

Cumhuriyet'in etkin kişilerinden İlhan Selçuk'un geçen hafta Ankarada sürdürdüğü temaslar ve yazılarında birden ortaya çıkıveren değişiklik de Ankara'nın gazeteci çevrelerince bu gelişmelere bağlı olarak değerlendirildi.

TEKSTİL SENDİKASI TAHRİP EDİLİYOR

Sosyalist işçiler sendikalarının tahribine izin vermeyecek.

Geçtiğimiz hafta içinde İstanbul 5. iş mahkemesi DİSK'e bağlı Tekstil sendikasını, "ilerlemeci" diye adlandırılan muhalefet grubunun başvurusu üzerine Kayyum'a teslim etti. Gerekçe olarakta olağan merkez genel kurulunun 6 ay gecikmiş olmasını gösterdi. Oluşturulan 3 kişilik Kayyumdan Av. Müşir Kaya Canpolat istifa edince yerine bir başkası atandı. Olaylar bununla da kalmadı.

Mahkeme kararından önce DİSK Yürütme Kurulu Tekstil Sendikasındaki gelişmeleri dikkate alarak duruma el koydu. Gazetelere verdiği ilanla yarın kalan Bakırköy ve iki kez ertelenen Beyoğlu Şube kongrelerini yaptırarak 26.27 Temmuz'da Merkez Genel Kurulunu yaptıracağını ilân etti.

Ancak geçen zaman fazla birşeyi değiştirmedi. Bakırköy Şube kongresi Divan Başkanı, DİSK Genel Sekreteri, Fehmi Işıkların "anlaşılmaz" bir davranışla "bu koşullar altında kongre yapılmaz" diye divandan ayrılmasıyla yeni boyutlar kazandı. "Devrimci Birlik" diye adlandırılan grup, Divan Başkanının kongreyi terketmesinin birşey ifade etmiyeceğini söyliyerek kendi arasında kongreyi yaptığını ilân etti ve Şube binasına gidip oturdu. "İlerlemeci" grup ise kendisininde kongre yaptığını ilan etti. Beyoğlu Şube Kongresi ise yapılamadan üçüncü kez yine ertelendi. Ancak "ilerlemeci" grup daha önce ertelenen şube kongresini yaptığını iddia ediyor meşru sayılmasını istiyordu. Oysa "yaptık" dedikleri "korsan kongre" idi. Ertelenen kongreden önce yaptıkları ise goşizmin ta kendisi idi. İlerici ve TİP'li işçilere fabrikaların önünde saldırıyor silah çekiyorlardı.

Sosyalistlerin birlik önerilerine sürekli karşı çıkıyor, atılması gereken her ileri adımı engelliyorlardı. Hesap açıktı; her ne pahasına olursa olsun Tekstil'i ele geçirmek. Sorumsuz davranışlarıyla kaybettikleri "mevzileri" geri almak. Bir yandan tabanın sesini Tekstil'de duyurmak için "ölüm orucuna" yatıyorlar, öte yandan tabandaki örgüte sahip çıkan sosyalist işçilere saldırıyorlardı. Hayatında başkanı olduğu Maden-İş Sendikasının grevlerini bile ender ziyaret eden Kemal Türkler'i "ölüm orucu çadırlara"nı ziyarete getiriyorlardı.

MAHKEMENİN VERDİĞİ TEDBİR KARARI

Mahkemenin Sendikayı Kayyum'a teslim etmesinden sonra DİSK, daha önce ilan ettiği tarihte (26-27 Temmuz) Tekstil Merkez Genel Kurulunu yapacağını, karara karşı Yargıtaya itiraz ettiğini belirtti. "DİSK güvencesi" altına alınan, ama iyice arap saçına dönen, Bakırköy ve Beyoğlu Şube Genel Kurullarıyla ilgili Merkez Genel Kurulunun karar vereceği bildirildi.

DİSK'DEKİ HESAP KONGREYE UYMUYOR

26 Temmuz'da Park Otel'de Genel Kurul'un başlaması beklenirken, Tekstil'de yeni bir gelişme başladı: Kayyum kararını veren mahkeme "ilerlemeci" grubun başvurusu üzerine Merkez Kongresine ihtiyati tedbir koyuyor ve kongre açılamıyordu. DİSK'in yaptığı başvuru ise sonuçsuz kaldı. Tekstil sendikası fiilen boşlukta kaldı. Örgütsel işlerlik ortadan kalkmış durumda. Genel Kurul'un ne zaman yapılacağını ise belirleyecektir.

"İLERLEME"NİN HESABI NE?

Tekstil sendikası parçalanmakla karşı karşıya kalmıştır. Bütün uyarı ve Tekstil'in örgütsel bütünlüğünün sağlanmasına yönelik çabalar "ilerlemeciler"in uzlaşmaz tutumları nedeniyle sonuçsuz kalmaktadır. Temmuz başlarında yapılması kararı alınan ancak daha bir ortam yaratılması için 1 Ağustos'a ertelenen Ören toplantısına, bu gergin hava içinde gidilmekte, daha doğrusu götürülmektedir. Amaç iplerin kopma noktasına gelmesidir.

DİSK içinde bir örgütsel otorite boşluğu yaratılmıştır. Kamuoyunda DİSK içindeki bu gelişmeler endişeyle izlenmektedir. "İlerleme'nin iktidardayken yarattığı boşluk ve açtığı gediklerden örgüt sarsıcı yaralar almaktadır. Artık DİSK'e bağlı Maden-İş. Tekstil gibi bazı sendikalar bile Türk-İş karşısında "İrade beyanı" kaybeder duruma gelmiştir. Bu durum son yıllarda DİSK içinde tezgahlanan oyunların acı sonuçlarıdır. Maden-İş tam anlamıyla bir duraklama ve giderek gerileme dönemine sokulmuştur. TİP'lilerin tasfiyesiyle yaratılan boşluğu, sapkın akımların temsilcileri doldurmaktadır. Philips fabrikasında TİP'lileri işten attırmışlar yakında yapılan ve seçimleri ise goşistler kazanmıştır. Bunlar ders alınması gereken sonuçlardır.

DAHA GEÇ KALINMADAN

Tekstil'in parçalanmasını önlemek için herşey bitmiş değildir. Yıllardır sendikanın başına çöreklenmiş sınıf uzlaşmacısı yöneticilerin dışında tüm ilerici unsurların en geniş anlamda birlikteliği sağlanmalı, sendika bu açmazdan kurtarılmalıdır. Gruplar sorumsuz davranışlarını bırakmalı, sarı sendikacılığa karşı en geniş birlik oluşturulmalıdır. Yoksa bu gidiş işçi sınıfının birliğini parçalayıcı sonuçları doğurabilecektir.

Tariş üzüm işletmesinde başlayan provokasyon Buca Cezaevi'nde sürdürülüyor

MC döneminde faşistlerce işgal edilen Tariş'in çeşitli işletmeleri arasında Üzüm İşletmesi de vardı. Üzüm İşletmesinde yuvalanmış faşistler bir türlü temizlenmedi. İşletmenin ilerici işçileri bugüne kadar faşistlerin baskı ve saldırılarıyla çok sık karşılaştılar. Ecevit Hükümetinin kurulmasından sonra işletme yönetiminde yapılan değişiklikler de bu saldırıları önlemeye yetmedi. Tariş'in bütün işletmelerinde faşistlerin temizlenmesini yöneticiler değil ilerici işçiler üslendiler. Bugüne kadar faşistlerin çeşitli saldırıları üzerine sanıkları yakalamak için polis işletmelere hiç giremedi. Ancak bir faşistin Üzüm İşletmesinde dövülmesi üzerine ilk kez polis işletmeye girdi. 14 ilerici işçi gözaltına alında. Emniyet 1. Şubeye götürülen 14 ilerici işçiden CHP Alaşehir İlçe Gençlik Kolu başkanı ve işletme şefi Bahattin Göver ile İzzet Yaşar'ın ağır şekilde dövüldükleri adli tabip raporu ile saptandı. Gözaltına alınan bütün işçilere dayak zoruyla 'hazırlanmış ifade tutanakları' imzalatıldı.

Mahkemece tutuklanan Tariş işçileri tutuklu kaldıkları 50 günün sonunda 21 Temmuz günü mahkeme kalemine götürülmek üzere koğuşlarından alındılar. Birkaç kez üzerleri arandı ve kapalı bir bölüme alındılar. Buraya kadar yapılanlar cezaevinde her zamanki uygulamadan pek farklı değildir. Cezaevinde aynı gün mahkemeye gidecek tutukluların adlarının yazılı olduğu listede isimlerin karşısına 'sağ' ve 'sol' diye işaretler konulması, ayrı odalara alınması ve ayrı gruplar halinde götürülmesi bilinen uygulamadır. Ancak bu kez ilk olarak listede yalnız 'sol' işaretleri konulmuştu. 'sağ' ve 'sol' olarak ayrılmış tutukluların alındıkları ayrı odalarda bulunan alıcı-verici hoparlörler demir parmaklıkların dışından, tutuklu ve hükümlülerin giremediği bir bölümde birbiriyle irtibatlı hale getirilivermişti. Faşistlerin bulunduğu bölümde Tariş işçilerinin adları böylece duyulmuştu. Kapalı bölümde bulunan Tariş işçilerinin yanına normal uygulamanın dışında siyasi olmayan tutuklular da alınmamıştı.

SALDIRI BAŞLIYOR

Tariş işçileri habersiz beklerken birden odanın kapısı açıldı ve 9 faşist çoraplarından, sırt ve ceplerinden çıkardıkları şiş ve falçatalarla saldırıya geçtiler. Odayı faşistlerin koğuşlarına bağlayan malta kapısı da her nedense açıktı. Bir ıslık üzerine bütün faşistler koğuşlardan fırlayıp saldırıya katıldılar. İlerici işçilerden Süleyman Yaşar ve Agah Sırrı Ateş ağıryaralandı.

Canlarını kurtarmakiçin gardiyanların bulunduğu kapıaltına doğru kaçan ilerici işçiler bu kez yeni bir engelle karşılaştılar. Saffet ve Polat adlı gardiyanlar kapıya sandalye koyarak açılmasını önlemişlerdi. Yüzlerce saldırganın kovaladığı işçilere çelme takarak yakalanmalarını sağlamaya çalışan gardiyanların elinden zorla alınan anahtarla kapıyı açabilen işçiler canlarını kurtarabildiler. Bu arada ilerici tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu bölümlerin kapıları kitlenmişti. Faşistler bütün ilericilerin olay yerine toplanması üzerine koğuşlarına çekildiler. Cezaevi idaresi ve jandarma faşist saldırganları bırakıp saldırıya uğrayanları tehdit etmeyi uygunbuldu. Jandarma ve savcı faşistlerin koğuşlarına girmediler. Faşistler saldırı araçlarını uygun şekilde gizledikten sonra göstermelik bir 'sanık' bulundu. İfadesi alınıp bırakıldı. Şimdi olayın soğuması bekleniyor. Unutturulmaya çalışılıyor.

BÜTÜN CEZAEVİ SALDIRININ NASIL HAZIRLANDIĞINI BİLİYOR?

Saldırının planlı ve önceden düzenlenmiş olduğu açıkça ortadadır. Faşistler bazı gardiyanlarla birlikte saldırıyı örgütlemişlerdir. Cezaevi olayın tahkikatını derinleştirip suçluları ortaya çıkaracağına örtbas etmeye çalışmaktadır. Şimdi Buca Cezaevini bütün ilerici tutuklu ve hükümlüleriyle birlikte CHP'li 14 Tariş işçisi de CHP'nin iktidarda bulunduğu bir zamanda yaralarını tedavi etmeye çalışıyorlar. Bir de CHP'li Adalet Bakanı Mehmet Can'ın ne yapacağını merak ediyorlar. Bir faşistin hafif dövülmesi üzerine aylardır cezaevinde tutulan 14 CHP'li işçinin bu merakı Adalet Bakanı tarafından herhalde 'aşırı bir merak' sayılmayacaktır.

ECEVİT KAPİTÜLASYONLARI GERİ Mİ GETİRİYOR?

ORHAN KURMUŞ

Doç. Dr. Bedrettin Cömert 11 Temmuz günü öldürüldü ve iki gün sonra toprağa verildi. Cömert'in öldürüldüğü gün Ankara'ya gelen "Türk asıllı" bir işadamı, cenaze töreninin yapıldığı gün Türkiye'den ayrıldı. Bu işadamının Türkiye'de katıldığı toplantıları üç gün boyunca *Milliyet* gazetesi ayrıntılı olarak birinci sayfasında duyurdu. *Cumhuriyet* gazetesi ise haberi, ikinci gününde, gayet kısa bir biçimde iç sayfalarında verdi. Diğer gazetelerde bu konuda hiç birşey çıkmadı. Daha da ilginci, "Türk asıllı" işadamı yeni yurdu Amerika Birleşik Devletleri'ne döndükten sonra kimse bu konuda birşeyler söylemek gereğini duymadı. Sanki "Türk asıllı" işadamı Erol Beker, Başbakan Ecevit'in özel çağrısı olarak Türkiye'ye gelmedi, sanki havalanında Yerel Yönetim Bakanı Özdemir ve Azot Sanayi Genel Müdürü Özdeu tarafından karşılanmadı, sanki Başbakan Ecevit ve Sanayi Bakanı Alp ile bir seri toplantılar yapmadı. Ve sanki bu kişiye yurdumuzun fosfat yatakları, Osmanlı Devletinin kapitülasyonlarını bile geride bırakacak biçimde peşkeş çekilmedi. Sanki bunların hiçbiri olmadı. Ne "ilerici" yazarlardan ne devrimcilikleri, antiemperyalistlikleri kendilerinden menkul grupçuklardan ne de konuyla çok yakından ilgili olmaları gereken meslek kuruluşlarından bir tek demeç, bir tek kınama bildirisi duyulmadı. Hepsinin üzerine sanki ölü toprağı serilmişti.

"PRENSİP" ANLAŞMASI

Milliyet gazetesinde çıkan fotoğraflı haberlere bakılırsa gelişmeler şöyle oldu: ABD'ye yaptığı gezi arasında Ecevit, Amerika'da yerleşmiş "Türk asıllı" işadamları ile bir toplantı yapıyor ve onlara Türkiye'nin kalkınmasına katkıda bulunmalarını istiyor. Bu çağrıya ilk uyan kişi de Erol Beker oluyor ve özel uçağı ile Türkiye'ye geliyor. 1945 yılında Amerika'ya yerleşip "sıfırdan milyoner" olan Beker'in kimya işkolunda fabrikalara sahip olduğu söyleniyor.

Türkiye'de kaldığı üç gün boyunca çeşitli demeçler veren Beker'in söylediklerinden anlaşıldığına göre Ecevit'in Amerika gezisi son derece yararlı olmuştur ve askeri ambargo Başkan Carter'ın baskısıyla kaldırılacaktır. Mardin'in Mazıdağı yöresinde bulunan fosfat yatakları Beker tarafından işletilecek ve üretilecek, fosforit gene Beker'in kuracağı fabrikalarda yapay gübre hammaddesi olarak kullanılacaktır. Bu ikinci konuda Beker ve çeşitli bakanlar ve yüksek düzeydeki yöneticiler arasında "prensip" anlaşmasına varılmıştır.

Ecevit'in Amerika gezisiyle ilgili olarak söyledikleri Beker'in kendi kişisel düşünceleridir. Ama, Mazıdağı fosfat yataklarının işletilmesi sorunu, özel çağrılı olarak gelen bir Amerikalı işadamı ile Başbakan ve bazı bakanların oturup "prensip" anlaşmasına vararak çözmeyi tasarladıkları kadar basit bir sorun değildir. Bu "prensip" anlaşmasının arkasında, yurdumuzun şimdiye kadar el uzatılmamış doğal zenginliklerinin de emperyalizme teslim edilmesi hazırlıkları vardır.

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE FOSFAT

Yapay gübre üretiminin en önemli hammaddelerinden birisi olan fosfat doğada en çok kalsiyum bileşiği olarak bulunur. Dünya fosfat üretiminin % 70 dolayında bir bölümü yapay gübre sanayiinde kullanılır. Fosfat madenciliği de bu yüzden ancak 130 yıllık bir geçmişe sahiptir. Yurdumuzdaki en önemli fosfat yatakları Mardin'in Mazıdağı bölgesindeki Batı Kasrık, Taşıt, Akras ve Şemikan yörelerinde bulunmaktadır. Buralardaki fosfat yataklarının arama ve işletme ruhsatları Etibank'a aittir. Bu bankaya bağlı olarak çalışan Güney Doğu Anadolu Fosfatları Grup Başkanlığı, 1974 yılından bu yana Batı Kasrık fosfatlarını iki ayrı proje olarak işletme çalışmalarını sürdürmektedir. Devlet Planlama Teşkilatının bu konudaki Özel İhtisas Komisyonu raporuna göre her iki proje için de yabancı sermaye katkısı söz konusu değildir.

İşte, "Türk asıllı" işadamı Beker'e peşkeş çekilen fosfat yatakları bunlardır. Bu yatakların arama ve işletme ruhsatı Etibank'a aittir, bu yatakların işletme projelerinde yabancı sermaye olmaması planlanmıştır ve Deniz Baykal'ın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olduğu bu hükümet bu fosfat yataklarını kendi eliyle bir Amerikalı işadamına teslim etmektedir. Ve her ne hikmetse Deniz Baykal, birinci derecede sorumlu olması gereken böyle bir konuda ağzını açıp bir kelime söylemek zahmetine bile katlanmamaktadır. Herhalde "halkçı" ve "ilerici" olmanın bir koşulu da böyle konularda sessiz kalmayı gerektiriyor da ondan.

Türkiye, fosfat gereksiniminin tümünü ithalat yoluyla karşılamaktadır. Dünyadaki en büyük fosfat üreticisi olan Sovyetler Birliği, ABD ve Fas aynı zamanda bilinen en büyük fosfat rezervlerine de sahiptirler. Toplam 48 milyar ton olarak tahmin edilen dünya rezervlerinin 43 milyar tonu bu üç ülkededir. Türkiye'nin fosfat ithalatı 1970 yılında 72 bin ton dolayındayken hızla artarak 1975 yılında 908 bin tona yükselmiştir. İthalattaki bu artışla birlikte ithalat fiyatı da hızla artmıştır. 1970'lerin başlarında gemiye teslim tonu 8 dolar olan fosfat 1975 yılında ortalama 64 dolar, 1976 yılında ise ortalama 47 dolar fiyat getirmiştir. Türkiye fosfat ithalatının büyük bir bölümünü Fas ve Tunus'tan sağlamaktadır ve fiyatların bu denli yükselmesinin ana nedeni de bu ülkelerin artan talep karşısında daha çok gelir elde etmek için üretimi kısmalarıdır.

Türkiye'nin fosfatlı gübre talebi için yapılan tahminler bu talebin hızla artacağı noktasında birleşmektedir. Bu artışa paralel olarak, Gübre Araştırma Enstitüsü'nün tahminlerine göre 1982 yılında Türkiye'nin fosfat kayası talebi 5,3 milyon tona yaklaşacaktır. Fiyatların geçmişteki artış hızıyla artacağı gibi çok iyimser bir varsayım yapsak bile Türkiye'nin fosfat ithalatı için 1982 yılında ödeyeceği döviz 1,5 milyar dolara yaklaşacaktır.

Dünya fosfat üretiminin yılda ortalama % 8 arttığı ve en büyük iki üretici ülke olan Sovyetler Birliği ve ABD'nin ürettiklerinin % 90'ına yakın bir bölümünü kendilerinin tükettiği hesaba katılırsa Türkiye'nin ithalat için büyük ölçüde Kuzey Afrika ülkelerine yönelmesi gerekecektir. Petrol üreten ülkeler gibi fosfat üreten ülkeler de fiyatları istedikleri düzeyde oluşturacakları kurumsal

> Fosfat yataklarının işletilmesi sorunu, özel çağrılı olarak gelen bir Amerikalı işadamı ile Başbakan ve bazı bakanların oturup "prensip" anlaşmasına vararak çözmeyi tasarladıkları kadar basit bir sorun değildir. Bu "prensip" anlaşmasının arkasında, yurdumuzun şimdiye kadar el uzatılmamış doğal zenginliklerinin de emperyalizme teslim edilmesi hazırlıkları vardır. Bu kez bir başka Amerikalı işadamına peşkeş çekilen fosfat yataklarıdır.

bir yapı oluşturdukları takdirde fiyatların 1970-1975 yılları arasındaki artış hızıyla artacağı varsayımının gerçekten çok iyimser bir varsayım olduğu ve Türkiye'nin 1982 yılında fosfat ithalatı için ödemesi gereken paranın 1,5 milyar dolardan çok daha yüksek bir düzeye ulaşabileceği ortaya çıkar.

Türkiye bu kadar parayı fosfat için ödeyemez. O halde yapılması gereken şey Etibank ve MTA'nın ortaklaşa çalışarak buldukları fosfat yataklarının işletilmesidir. Güney Doğu Anadolu ve Bitlis dolaylarındaki görünür fosfat rezervlerinin 40 milyon ton olduğu hesaplanmıştır. Olası rezervlerin de 260 milyon ton dolayında olduğu tahmin edilmektedir. Tahminlerin hepsi gerçekleşmese bile Türkiye'nin kendi gereksinmelerini uzun yıllar karşılayacak kadar fosfat yatağına sahip olduğu kuşkusuzdur.

Devlet Planlama Teşkilatı'na göre Türkiye'de mevcut fosfat yataklarının işletilmesi bazı önemli teknoloji sorunlarının çözülmesini gerektirmektedir. Yapılan hesaplamalara göre bugün Türkiye'de üretilecek fosfat kayasının tonu 1977 fiyatlarıyla 810 liraya malolacak ve kapasitenin genişlemesiyle bu maliyet çok daha azaltılabilecektir. Bu maliyet 1976 yılı ortalama ithalat fiyatı olan 47 dolar ile karşılaştırıldığı ve gelecekteki fiyat artışları da gözönüne alındığı takdirde ekonomik açıdan uygun bir karar verme kıstası olarak kabul edilebilir.

PROGRAMLAR: BOŞ LAF

Anlaşıldığına göre Başbakan Ecevit ve bazı bakanları fosfat ithal etmek yerine kendi fosfatlarımızı işletmenin daha yararlı olacağı kararına varmışlardır. Bu olumlu bir gelişmedir. Ne var ki fosfatlarımızı kendi olanaklarımızı kullanarak kendimiz değil de "Türk asıllı" bir Amerikalı işadamının işletmesi için bu işadamıyla "prensip" anlaşmasına da varmışlardır.

Cumhuriyet Halk Partisi Programı'nın 160. sayfasında aynen şunlar yazıyor: "Cumhuriyet Halk Partisi ülkenin doğal kaynaklarını tüm ulusun varlığı sayar ve bunlardan kişilerin ve yabancıların değil tümüyle ulusun yararlanmasını ister... Bağımsızlığın ve milliyetçiliğin temel koşullarından biri yurt topraklarının yalnız üstünde değil altında da tüm doğal kaynaklarda ulusal egemenliğin eksiksiz ve katıksız kurulmasıdır. Bu nedenlerle madenler, kömür ve petrol Devletçe işletilip değerlendirilecektir." Kelimesi kelimesine bunlar yazılı CHP programında. İyi şeyler, güzel vaadler bunlar, ama hepsi boş laf. Boş laf olduğu da fosfat yataklarımızın Erol Beker adlı Amerikalı işadamına peşkeş çekilmesinden belli.

Hükümet programında ise şunlar yazılı: "Türk ulusu, nerede ve hangi görüntü altında varlığını sürdürürse sürdürsün, emperyalizme bütün gücüyle karşı çıkacaktır." Doğru, Türkiye halkı emperyalizme karşı çıkacaktır ama CHP ve onun kurduğu hükümet ne yapacaktır? Herhalde Erol Beker "Türk asıllı" olduğu için doğal kaynaklarımızın kendisine peşkeş çekilmesi ne CHP ne de hükümet programına aykırı düşmüyor olsa gerek.

Şimdi, halkımız Cumhuriyet Halk Partisi'ni ve bu hükümeti nasıl yargılayacaktır? Programda yazılı cafcaflı boş laflara mı bakarak, yoksa, yaptıkları işlere mi bakarak? "Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz" diye ünlü bir dize vardır. Yargımız bu dizenin bize anlattığı gerçek doğrultusunda olacaktır.

TİP İZMİR İL YÖNETİM KURULU ÜYESİ CEM CEMİL ÖZTÜRK TAHLİYE OLDU

Türkiye İşçi Partisi'nin 4-23 Nisan arasında sürdürdüğü "Ulusal Bağımsızlık için NATO'ya Hayır" kampanyası sırasında tutuklanan C.Cemil Öztürk 28 Temmuz günü yapılan duruşmada tahliye edildi.

Kitle örgütlerinin İzmir'de NATO karargahı önünde yaptıkları basın toplantısı sırasında gözaltına alınan TİP İzmir İl Yönetim Kurulu Üyesi Öztürk, devletin güvenliğini ilgilendiren gizli bilgiler edindiği iddiasıyla üç ayı aşkın süredir Buca Cezaevinde tutuluyordu.

"TOPLUMSAL A
DÜŞÜNDÜ

HALİL TUNÇ 'TOPLUMSAL ANLAŞMA' YAPTI

GENCAY ŞAYLAN

İçinde yaşadığımız çağda kapitalizmin bunalımının şiddetlendiği ve bunalımlar arasındaki zaman periyodunun giderek kısaldığıyadsınmazbir görünüm kazanmıştır. Burjuva akademisyenleri de, oluşturdukları ekonomi kuramının bu olguları açıklamakta yetersiz kalması üzerine, bunalımların doğallığını ileri sürmekte ve bunalıma karşı alınabilecek pratik önlemlerin neler olabileceği sorunu üzerinde durmaktadırlar. Bunalımların genel görünümü, üretimin dar boğaza girmesi, firmaların gerekli yatırımları yapmak için kaynak bulmada güçlük çekmeleri, enflasyon ve işsizliğin beraberce artması, dış ticaret ve para sisteminin bozulması vb. olguları içermektedir. Kapitalizmin bu evrensel bunalımı, işçi sınıfının göreli olarak güçsüz olduğu ülkelerde (bunlar çoğunlukla çevre ya da bağımlı ülkeler dediğimiz sistemlerdir) faşizmin boy göstermesine neden olmaktadır. Buna karşılık burjuvazinin, işçi sınıfının gücü ve örgütlülüğü karşısında faşizme yönelemediği yerlerde, mevcut sistemin ekonomik ve siyasal yapısında değişiklikler yapmadan bunalımı yumuşatacak çözüm ya da önlemlere başvurulmaktadır.

Kapitalizmin bunalımları ve giderek büyüyen sistemsel kararsızlığı toplumsal yaşamın her alanında olduğu gibi çalışma yaşamına da ya da bir başka deyişle işçi-işveren ilişkilerine de yansımaktadır. Bunalım kendini duyurmaya başlayınca sistem ya da burjuvazi, teknik terimlerle ifade edilecek olursa, yatırımları hızlandırmak, fiyatları tekrar kararlı hale getirmek vb. tipte amaçlarını gerçekleştirecek yollar, yöntemler aramaya başlamaktadır. Sözüedilen bu amaçların gerçekleşmesi ise, doğal olarak sermaye ile örgütlenmiş işçiler arasındaki iktidar mücadelesini ön plana getirmektedir. Bu süreç içinde kapitalist ekonomi için ana sorun, işçi ücretlerini dondurmak, çalışma temposunu hızlandırmak ve yönetsel denetimi artırmak noktalarında yoğunlaşmış bulunmaktadır. Doğal olarak burjuvazi için hedef, bunalım karşısında kendini egemen kılan sistemin değişimi değil bunalımın yükünün emekçi kesime yüklenmesidir. Bununla beraber bir çok ülkede burjuvazi, örgütlenmiş emekçinin gücü karşısında ücretleri dondurmak vb. tipteki önlemleri uygulamaya koymak olmadığından yoksun bulunmaktadır. İşte böyle durumlarda ücretleri dondurmak, üretimi ve yönetsel denetimi artırmak için devlet yardıma çağrılmakta, ona bir arabuluculuk ve çözümleyicilik rolü yüklenerek yukarıda sözü edilen

Sosyal-İş Genel Başkanı:

TOPLUMSAL ANLAŞMA BİR VİTRİN SÜSÜDÜR

"Toplumsal anlaşma"yı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sadece ülkemize özgü olduğunu sanmadığım, fakat ülkemizde gelişmiş kapitalist ülkelere oranla daha sık ve çok uygulanan bir yöntem var. Sözcükleri ve kavramları çarpıtma. Örneğin burjuvazi yıllar yılı "ulusal çıkarlar" kavramını burjuvazinin çıkarları ile eş anlamlı daha doğrusu yalnızca bu anlamı ile kullanmıştır. Bunda işçi ve emekçi kitleleri şartlandırma amaçtır tabii.

"Toplumsal anlaşma" da böyle bir çarpıtmanın ürünü. Anlaşmanın toplumsallığı salt, sermayeye yeni kâr olanakları yaratmak, işçi ücretlerinin dondurulmasını sağlamak yanı ile var. Bu yan ise kuşkusuz sermayenin plânlı ve programlı bir biçimde işçi sınıfımıza yöneldiğini gösteriyor. Bu saldırı ise "Ecevitsel" bir vitrinle yapılıyor. Yani "Barışçıl", yani "demokratik işçi hareketi"ne sahip (!) çıkılarak.

Bu olguyu, bu saldırıyı bilimsel sosyalistler yıllar öncesinden saptadılar ve söylediler. CHP -büyük burjuvazi ilişkisini değerlendirdiler. Ve kararlı mücadelelerini sürdürüyorlar. Bu mücadele, işçi sınıfımız ve emekçi kitleleri doğru anlayış ve mücadele çizgisinde örgütleyerek sonuca ulaşacaktır.

Ücretlerin dondurulmasının bu anlaşmada söz konusu olmadığı söyleniyor. Ne dersiniz?

Son günlerde ücretlerin dondurulmasına karşı olduğunu söylemeyen hemen hemen hiç kimse kalmadı. Televizyonda, renkli basında boy göstererek karşı olduklarını açıklayanlar anlamlı bir tablo oluşturuyorlar.

Sakıp Sabancı ücretlerin dondurulmasına karşı olduklarını açıkladı. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, İş Adamları ve Sanayiciler Derneği aynı şekilde görüşlerini belirttiler. Başbakan Ecevit ve Halil Tunç da ücretlerin dondurulmasının söz konusu olmadığını ifade buyurdular. Bu durumun görüntüde bir çelişkisi var. Bu çelişki ise anlamlı tabloyu oluşturuyor. Bu söylenenleri söyleyenlerin hepsi de dondurulması"nı, ücretlerin bugünkü durumun da aynen kalması anlamında kullanıyorlar. Böyle kullanınca da doğruyu söylemiş oluyorlar, karşı olduklarını açıklamakla.

Oysa bilinen ve örgülenemeyecek olan gerçek şu: Ücretlerin dondurulması demek, ücret artışlarının, artış oranlarının, sınırlandırılması demektir.

İşte bu anlaşma ile ücret artışlarının sınırlandırılması, yani ücretlerin dondurulması sağlanıyor. Bununla ayrıca fiat artışlarının sebebinin ücret artışları olduğu yutturmacasına da "demokratik işçi hareketi" ortak edilerek kamuoyu da yanıltılıyor.

Ücretlerin dondurulması için işleyecek tezgah şöyle saptanıyor. 1976-1978 arası fiyat artışı oranında bir zam, işçinin toplam ücret gelirine -yalnızca maaş veya aylık ücretine değil, tüm sosyal yardımlar da dahil- yansıtılacaktır. Bu rakamın büyük olacağı Başbakan tarafından söylenmiştir. Gerçekten de, Türk-İş'e bağlı sendikaların bundan önceki toplu-iş sözleşmelerine kıyasla rakam büyük olabilir. Bu, görüntünün ötesinde gerçek bir anlam taşımaz. Zira bu zam 2 yıl içine dağıtılarak gerçekleştirileceğinden, 1978 ücret artışlarıyla işçiler, 1976 satın alma düzeyine bile erişmemiş olacaklardır. Kaldı ki cari yıllar içindeki fiat artışları da hesaba katılır ise, 1976 satınalma düzeyinin de çok altına düşülmüş olacaktır. 1977'ye oranla 1978 de sadece yiyecek maddeleri fiatının "resmi istatistiklere" göre %81 arttığının belirlendiği ülkemizde bunu çok net görmemek için kör olmak gereklr.

Bu anlaşmanın vitrininide ayrıca ücretlerin dondurulması bütünselliği içinde yer alan başka saldırılar da vardır.

Örneğin, iş yasasının 13., 17., 24. maddelerin yeniden düzenleneceği, referandumun yasalaştırılması gibi, ilerici sendikal hareketin yıllardır savunduğu doğrular vardır. Ama bunların anlaşmanın bütünü içinde incelendiğinde vitrin süsleri olarak yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Bir kere ücretlerin dondurulmasını kabul eden bir anlayışın, işçilerin iş akitlerinin feshi ile ilgili, iş yasasının 13., 17., 24. maddelerini demokratik bir içeriğe sahip kılma anlayışında olması olanaksızdır. Nitekim "toplu sözleşmelerde, kamu kuruluşunda yönetimin etkinliğini azaltacak maddeler konulamıyacağı gibi var olanlar da çıkarılacak" hükmünün anlaşmada yer alması bunu kendi içinde kanıtlamaktadır.

İşçiye olmayan kârlardan hisse verileceği "balı" yanında, toplu pazarlık ve grev haklarının yeniden düzenlemesinin yapılacağının belirlenmesi, "sivil sıkıyönetim" arzu ve girişimiile bütünleşmektedir. Zira anlaşmada bu düzenlemenin ne olacağı açıkça yoktur. Bu düzenlemenin kısıtlama değil, demokratikleşme olduğunun söylenemeyeceği buradan kendiliğinden çıkmaktadır.

Bu bütünsellik içinde bu anlaşma, Ecevit hükümetinin kuma uşyerlerinde tercih ettiği sendikanın, yine Ecevit'in deyimi ile "demokratik işçi hareketinin" temsilcisi Türk-İş olduğunu da tescil anlamında bir belge olmaktadır.

DİSK te böyle bir anlaşmanın içine girer mi?

DİSK'i de böyle bir anlaşmanın içine almak elbette bir temel amaç ve özlemdir burjuvazi için. Ancak bugün ülkemizin verili ve somut koşullarında ilerici sendikal hareketimizin tek üst örgütüolan DİSK'i; bu anlaşma içine hapsetme hayali ve özlemi içinde olanlarla, DİSK'i uzlaşmacı sendika anlayışına ve çizgisine getirme çabası ve işlevi içinde olanlar kesinlikle hüsrana uğrayacaklardır. İlerici sendikal hareketin birliğinin daima "kitle ve sınıf sendikacılığı" ilkesi içinde var olacağına inanıyorum.

NLAŞMA"NIN
RDÜKLERİ

amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

İşte devletin böyle bunalım zamanlarında oynadığı arabuluculuk ve çözümleyicilik rolünü yerine getirme biçimlerinden biri işçi ve bazı zamanlarda da işveren sendikalarını da taraf alan "toplumsal anlaşmalar" yapmak olarak belirenmektedir. Devletin bu işlevi, özellikle gelişmiş ve sanayileşmiş kapitalist toplumlarda oldukça belirgin bir görünüm kazanmış sayılabilir. 1968 olaylarından sonra Fransa'da Chaban Delmas Hükümeti ile tüm işçi ve işveren sendikalarının bir araya gelerek imzaladıkları Grenelle Anlaşması, 1975 yılında İngiliz İşçi Partisi Hükümetinin büyük ekonomik bunalım karşısında işçi sendikaları ile ücret dondurmasına ilişkin olarak imzaladığı toplumsal anlaşma bu tür girişimlerin tipik örnekleri arasında sayılabilir.

Önceki hafta içinde Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Bülent Ecevit Hükümeti arasında imzalanan ve bazı çevrelerce "devrim" olarak nitelenen Toplumsal Anlaşma üzerinde durmak, bu olayın yukarıda kaba hatları ile belirtilmeye çalışılan çerçeveye oturup oturmadığını ciddi bir biçimde tartışmak gerekmektedir. Bununla beraber Anlaşmanın önermelerini ele almadan önce, **oluşumunun belirlenmesinde ağırlığı apaçık ortada duran bir iki noktaya değinmek anlamlı ve gereklidir.**

Türkiye'nin uzun bir zamandan beri ciddi bir ekonomik bunalım içinde bulunduğu herkesçe bilinmektedir. Bu bunalımın kısmen Türkiye kapitalizminin bünyesel bozukluklarından kısmen de parçası bulunduğu kapitalist dünyayı etkileyen bunalımdan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Ülkede bir taraftan hızlı ve sürekli fiyat artışları hükmünü sürdürürken diğer taraftan dış ticaret açmaza girmekte ve böylece Türkiye kapitalizminin can damarı sayılabilecek ithalat yapamama tehlikesi giderek gerçekleşme durumuna gelmektedir. Sistem ve sistemin denetimini elinde bulunduranlar bu bunalım karşısında ısrarla belli önlemlerden oluşan bir reçeteden söz etmekte ve bu reçete bir bakıma ülkenin bağımlı olduğu dış ekonomik güçlerce de desteklenmektedir. Sözü edilen reçeteye göre bunalımın baş nedeni yüksek işçi ücretleridir; sendikalar arası yarışma ücretlerin başıbozuk ve sorumsuz bir biçimde yükselmesine yol açmakta, bunun sonucu olarak da fiyatlar yükselmekte, yatırımlar ve ihracat azalmaktadır. Bu görüş büyük iş çevreleri tarafından ısrarlı bir biçimde işlenmekte, ücretlerin dondurulmasının gerekliliği ülkede burjuva ideolojisinin denetimi altında bulunan kurum ve aygıtlarca vurgulanarak belirtilmektedir. Bu baskı bir çok çevreyi etkilemekte, örneğin seçimlerde işçilerin çok büyük bir kesiminin reyini almış bulunan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Başbakan olduktan sonra, "dünyanın hiç bir yerinde görünmeyen sorumsuz ücret artışlarından" söz etmektedir. Nitekim Başbakan bu soruna mutlaka bir çare bulunacağını da belirtmiş bulunmaktadır.

Burjuva ideolojisinin, kendi sınıfının çıkarları için gerçekleri nasıl tersine çevirdiğinden fazla söz etmenin gereği yoktur. Ülkenin ekonomik bunalımının yüksek işçi ücretlerinden doğduğu iddiasının hiç bir ciddi kanıtı yoktur ve devletin resmi istatistikleri işçi ücretlerinin fiyat artışlarının gerisinde kaldığını açıkça ortaya koymaktadır. Örneğin ücretlerin en fazla artış gösterdiği kamu kesiminde bile ortalama ücret 1970 yılı 100 olarak alınırsa 1975'te 253'e ulaşmış; buna karşılık 1968 yılı 100 olarak kabul edilen tüketim endeksi 1976 yılında 270.7'ye yükselmiştir. Salt toptan eşya fiyatları 1976'da %19.1, 1977 yılında ise %22'lik oranlarda artış göstermiştir. Bilindiği gibi kapitalizmin evrensel buhranı kendini artık sürekli ve yoğun fiyat artışları biçiminde göstermektedir. Kuşkusuz kapitalizmin bu yüksek fiyat artışları biçiminde kendini gösteren buhranına karşı örgütlenmiş işçiler diğer emekçi kesimlere göre daha iyi direnmişlerdir. Buhranın büyük yükü, esas olarak, örgütlenmemiş emekçilerin sırtına binmiştir. Böyle bir durumda halktan yana olmak iddiasını sürdüren bir sosyal-demokrat iktidarın yapması beklenen girişim, tüm çalışanlara kendi çıkarlarını koruyabilmek ve ezilmemek için grevli, toplu sözleşmeli sendikal hak ve özgürlükleri tanımak olmalıdır.

Toplumsal Anlaşma işte böyle bir ortam içinde imzalanmış ve doğal olarak işçi ve emekçi çıkarlarını savunanlar açısından bir çok kuşkuları davet etmiştir. Başbakanın 20 Temmuz tarihli gazetelerde Anlaşma ile ilgili olarak yer alan, "bu yıl kamu kesimindeki toplu sözleşmelerle işçilerimize rejimi ne olursa olsun dünyanın hiç bir ülkesinde görülmedik ölçüde yüksek zamlar verilecektir" sözü kuşkuları daha da artırmıştır. Bir olayı dramatize etmenin ve abartmanın, genellikle gerçeğin hiç olmazsa bazı kısımlarını gözden kaçırtmak için kullanılan bir yöntem olduğu herhalde herkesçe bilinmektedir. Nitekim kendilerini bu heyecan sakımına kaptıran ve "ilerici" olarak tanınan bazı yayın organlarında Anlaşma ile ilgili olarak, "Türk sendikacılığında ekonomimizin son bulup siyasal sendikacılığın başladığı", "gerçek anlamda anti-faşist cephenin kurulduğu" tipinde ilginç sayılabilecek yorumların yer aldığı görülmüştür.

Bu yorumlar ve tartışmalar çerçevesinde Türk-İş ile Hükümet arasında imzalanan anlaşmayı iki boyutlu olarak ele almak anlamlı olabilir. Bunlar Anlaşmanın ekonomik ve siyasal boyutları olarak tanımlanabiilr.

Anlaşmanın ekonomik boyutu içinde ele alınabilecek hükümlerin oldukça genel ve muğlak bir ifade taşıdıkları dikkatleri çekmektedir. Örneğin, "... yalnızca ekonomik savaşıma ağırlık veren sendikacılık ülkemizin ekonomik ve sosyal koşulları yönünden hızlı bir çıkmaza yönelmekte, bu çıkmazın bugün varolan emekçi hakları bakımından kamuoyunu olumsuz biçimde etkilemeye başladığı görülmektedir..." önerisi üzerinde durmak gerekmektedir. Önerinin birinci bölümünde ekonomizm eleştirilmekte; ancak ekonomizmin karşıtının siyasal içerikli sınıf sendikacılığı olduğu yolundaki gerçeğe hiç değinilmemektedir. Değinilen nokta, sendikaların ücret artışı taleplerinin kamuoyunda emekçi hak ve özgürlükleriyle ilgili olumsuz bir tavır yarattığıdır. İşçi hak ve özgürlüklerini olumsuz olarak niteleyen kamuoyunun ise hangi sınıfın özlem ve eğilimlerini taşıdığı açıktır. Çünkü bilindiği gibi bu tür konularda tek bir kamuoyu yoktur ve işçi sendikalarının ekonomik mücadelesi Ticaret ve Sanayi Odalarının oluşturduğu kamuoyunu rahatsız ederken, grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı talep eden memurların oluşturduğu kamuoyunca çok başka bir biçimde değerlendirilmektedir. Öyle gözükmektedir ki bu nokta, Anlaşmanın ekonomik soruna yaklaşımının temelidir. Anlaşmada somut olarak bundan sonraki ücret artışlarının 1976 yılı baz olmak üzere fiyat artışlarını ve ne anlama geldiği pek belli olmayan, bir çok yöne çekilebilecek "istihdam artışlarını" dikkate alarak yapılacağı ifade edilmektedir. Ayrıca tüm kamu kesimini kapsayacak bir çerçeve sözleşmenin hazırlanması, mümkün olan her yerde iş kolu esasının uygulanması gibi hükümler yer almaktadır. Bunlara ek olarak, zaten Hükümet Programında da yer alan referandum ve işçi-memur ayrımının ussal esasa bağlanması gibi konulardan da söz edilmektedir. Bunun dışında anlaşmada memurlarla ilgili bir hüküm yer almamakta; ancak eşitlik ilkesinden üzerine basılarak söz edilmekte ve buna dayanılarak memurların ekonomik mücadele araçlarından yoksun olmaları nedeni ile yetersiz ekonomik yaşam koşullarını işçi ücretleri ile ilgili bir referans olarak kullanılma eğilimi ortaya konmaktadır. Çalışanların hak ve özgürlüklerini geliştirme yerine bu özgürlüklere sahip olamayanların durumunu işçiler üzerinde baskı yapmak için kullanma eğilimleri göstermek, emekçilerden yana herkesçe eleştirilmesi gereken bir tutum olarak değerlendirilebilir.

Özetle ifade etmek gerekirse, işçiler açısından ekonomik boyutunun olumlu olarak yorumlanması oldukça zor gözüken Anlaşmanın siyasal boyutunun bazı ilginç sayılabilecek sorunları kapsadığı söylenebilir. En önemli gözüken nokta Türkiye'de siyasi iktidarın, uygulanacak ekonomik ve sosyal politikaların, kağıt üzerinde de kalsa, işçilere danışarak saptanmasının gerekliliğini kabul etmiş olmasıdır. Bu olgu, Anlaşmada ifade edilmiş olmakla beraber, sadece Türk-İş'in taraf kabul edilmesi ve Anlaşmanın bir çok ters hükümler kapsamış olması nedeni ile tam anlamı ile ortaya çıkmış sayılmaz. Bununla birlikte önemli sayılabilecek bir başlangıcı oluşturduğu düşünülebilir. Türkiye'de gerçek anlamda demokratikleşme bu yönde çok fazla mesafe almakla mümkün olabilecektir, ve bu yönde bir umut uyandırması nedeni ile Anlaşmanın bu tarafını önemsemek gerekir.

Anlaşmanın hükümleri arasında, yukarıdaki soruna ilişik olarak işçilerin yönetime katılmasının gerekliliğinden söz edildiği görülmektedir. Ancak ilgili ifadenin son derece belirsiz olması bu konuda iyimser yorumlar yapılmasını engellemektedir. Gerçek bir katılmanın, işçilerin, üretimin miktarı ve tipi, işin örgütlenmesi ve teknoloji seçimi, kârın dağıtılma biçimi vb. tipte kararlarda söz sahibi olması ile mümkün olacağı açıktır. Yoksa işçilerin iş yerinde pişen yemeğin listesini hazırlamakta söz sahibi olmaları yönetime katılma sayılamaz. Anlaşmada yer alan hükme bakarak sözü edilen katılmanın gerçek bir katılma düzeninin getirilebileceğini öne sürmek mümkün görünmemektedir.

SONUÇ

Yukarıda ayrıntılı bir biçimde belirtilmeye çalışıldığı gibi, bazı olumlu yönleri olmakla beraber, Toplumsal Anlaşmayı dramatik ve abartmalı bir biçimde değerlendirmeye olanak yoktur. Anlaşmanın temel felsefesi, büyük iş çevrelerinin ana hedefi olan, işçi ücretlerini kısmak ve "çalışma barışını" kurmak olarak gözükmektedir. İnsan emeğinin, bir sebze gibi pazarda meta olarak alınıp, kiralandığı sistem varlığını sürdürdükçe iş ya da çalışma barışı diye bir şeyin olamayacağı açıktır. Anlaşmada ilk hedef, Türk-İş'in kamu kesiminde çok güçlü olması nedeni ile bu kesim işçileri olmaktadır. Bununla beraber, daha önce de olduğu gibi, kamu kesiminde oluşan ücretler özel kesimi de etkileyecek; dolaylı yoldan özel kesimde örgütlenmiş bulunan işçilerin pazarlık gücü üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkide bulunacaktır.

Yukarıda da belirtildiği kapitalizm buhranı zamanlarında devleti yardıma çağırmakta ve devlet bu tür anlaşmalarla sistemin sorunlarını çözmeye çalışmaktadır. Gramsci'nin belirttiği gibi devlet, zorlayıcılık zırhı ile kaplanmış bir hegemonyadır ve bu hegemonya bir grubun üretim düzenindeki yerine dayanarak kurduğu sosyal, kültürel ve ideolojik egemenliği ifade etmektedir. Ya da başka bir deyişle devlet müdahalesinin yönü, içeriği ve amaçları önceden belirlenmiştir. Burada salt iyi niyetli, insan sever olmak yetmez. Salt iyi niyet, 100 yıl kadar önce, kapitalist üretim modunun değil sadece dağıtım biçiminin değişiminin gerektiğini ve bunun da devlet müdahalesi ile sağlanabileceğini ileri süren "Bay Duhring'in" açmazına düşmekten kurtaramaz.

NÜFUS SORUNU ÜZERİNE (2)

CANER FİDANER

BİLİMSEL SOSYALİSTLER İKİ GRUBA KARŞI MÜCADELE EDİYORLAR: BİR YANDAN NÜFUS ETKENLERİNİN TOPLUMSAL GELİŞMEYE YAPTIĞI ETKİLERİ REDDEDEREK KABA MADDECİ KAVRAMLARI SAVUNANLARA KARŞI, DİĞER YANDAN DA TOPLUMSAL FELAKETLERİN KÖKENİNİ NÜFUS ETKENLERİNE BAĞLAYAN VE TEMELÇÖZÜM OLARAK DOĞUM HIZINI AZALTMA POLİTİKASINI SAVUNAN YENİ-MALTHUS'ÇULARA KARŞI.

"Nüfus artışı" olgusu, sosyo-ekonomik yapının doğal bir sonucu, bir parçası olarak görülmemelidir. Her üretim biçimi kendi nüfus yapısını oluşturur, doğru. Ama bu oluşturma, mekanik bir neden-sonuç ilişkisi değildir; aynı üretim biçiminin egemen olduğu her ülkede nüfus artışı birbirinin aynı değildir. Ülkede sosyo-ekonomik yapı değiştiğinde nüfus artışı, hemen yeni üretim biçimine göre *kendiliğinden oluşuvermez*. Tersine, yeni düzenin her öğesi gibi o da uğraşılarak, hesaplanarak insanlarca *düzenlenir, planlanır*. Bunun en inandırıcı örneği, Orta Asya Sovyet Cumhuriyetlerindeki durumdur. 1917 Büyük Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliği'nde üretim düzeni kökten değişti. Yeni düzende yeni bir nüfus artış biçimi oluştuğu, nüfus artışının azaldığı görüldü. Ancak bu değişiklik, her cumhuriyette aynı hızda, aynı yönde olmadı. Özellikle Özbekistan, Azerbeycan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan Halk Cumhuriyetlerindeki nüfus artışı öteki bölgelerdeki gibi hızlı ve önemli bir düşüş göstermedi.

Şimdi ikinci bir noktaya gelebiliriz. Emekçilerin durumu nüfus artışından nasıl etkileniyor? Bu durumda emekçilerin yararına bir nüfus politikası nasıl olmalıdır? Merdol'un nüfus artışının *toplumun* sosyo-ekonomik yapısına önemli bir etkisinden söz etmediğini söylemiştik. Ancak aile büyüklüğü konusunda yazar, çocuğun emekçi sınıflar için bugün bir yardımcı ve gelecekte bir güvence olduğunu düşünüyor. Bunu savunmak için birim olarak "aile"yi seçiyor, bütün toplumu ya da emekçi sınıfın tümünü gözönüne almıyor. Şimdiki durumda emekçi ailesinin çok çocuk yapmak *zorunda olduğunu* savunuyor.

Yazar, aile birimine inerek, emekçilerin şimdiki durumlarını bir veri, değişmez bir durum gibi düşünüyor. Oysa her kapitalist ülkede işçi sınıfı ekonomik, demokratik haklarını almak için uğraşmakta, durumunu düzeltmeye çalışmaktadır. İlerici örgütler, gerçek kurtuluşun nerede olduğunu bilerek işçi-emekçi sınıfların bugünkü çıkarlarını savunurlar, yeni kazanımlar elde ederler. Yazarın "daha üst sınıfların sorunu" olarak gördüğü mama, bakıcı, kreş sağlanması istekleri, ilerici örgütlerin gündemdeki konularıdır.

Bugün, büyük kentlerde yaşayanlar, eğitim ve gelir düzeyi yüksek olanlar, istedikleri sayıda çocuk yapabilme hakkını kullanabilmektedirler. Bu hakkı, emekçiler için de sağlamaya uğraşmak ilericilerin görevidir. Elbette bu hak öteki ekonomik-demokratik haklardan, işçi ve emekçilerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesi, eğitim, sağlık gibi kamu görevlerinden yararlanmanın arttırılması uğraşlarından ayırdedilemez. Ama, bu uğraşların bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

Üçüncü bir nokta daha var. Yazar, nüfus artışının bazı sonuçlara yol açacağını da düşünüyor. Çıkar çevrelerinin en büyük korkusunu şöyle tanımlıyor: "dünyada bunca işsiz, yoksul ve aç insanın sayısının artması giderek bu insanlarda kaybedecek bir şeyleri olmadığı bilincini uyandırabilir ve bu insanlar, kendi kaderlerine sahip çıkma doğrultusunda harekete geçirilebilirdi." (3, s.1-2) Benzeri bir düşünceyi binlerce yıl öncesinin egemen sınıflarının sözcüsü olan Aristo'nun da ileri sürmüş olması ilginç: "Nüfus artışından dolayı işsiz güçsüz artar. Bu artışın sonunda işsiz güçsüzler devrim yapmak isterler. Bunu önlemek için de nüfus artışı kısıtlanmalıdır." (11, s.176).

Oysa, nüfusun fazlalığı devrimi *yaratacak* bir etken olamaz. Çağ değiştiren devrimler, nüfus artışının en yüksek olduğu ülkelerde ortaya çıkmış değildir. Nüfus artışının yavaşlatılması da ilerici mücadeleyi güçsüz bırakmaz, bırakamaz. Urlanis şöyle diyor: "Marksistler, kapitalist ülkelerde işçi sınıfı içinde aile büyüklüğünün sınırlandırılması yaygınlaşıyor olsa da, bunun proletarya yönünden sınıf savaşımının şiddetini etkilemediğine inanırlar" (4)

Tahire Merdol'un bildirisi üzerine olan tartışmamızı, yine Urlanis'in bir yazısından aldığımız bir paragrafla bitirelim: "Nüfus artışı yönünden herhangi bir yapay engel konulabileceğini gözönüne almayan, oldukça yaygın bir kuram vardır. Bu düşüncedeki yazarlar, nüfus artışı hızı besin üretiminden fazla olan ülkelerde bu durumu yalnızca şu nedene bağlarlar: Çarpık toplumsal düzen, üretim güçlerinin gelişmesi ile üretim ilişkilerinin niteliği arasındaki uyumsuzluk. Bütün ülkelere ve sosyo-ekonomik gelişmenin her dönemine uygulandığı zaman, bu kavram, Marksizmle ilgisi olmayan kaba maddeciliğin bütün izlerini taşır. Bu düşünce, ancak ilkel bir karşı-Malthusçuluk olarak görülebilir." (5)

Son bölüme, Lenin'in nüfus konusunu özetlediği biçimde başlayalım: "Nüfustaki artış, ekonomik güçlüklerin daha da zorlaşmasına neden olur, ama bu güçlüklerin ardında yatan neden değildir." (5). Bu formülasyonda iki öğe var, 1. Nüfus artışı ekonomik güçlükleri arttırır 2. Nüfus artışı ekonomik güçlüklerin temel nedeni değildir. Bu iki öğeden birisini görmezlikten gelmek, olayları yanlış yorumlamaya neden olur. Kaba maddeciler birinci öğeyi göremiyorlar, yeni-Malthusçular da ikinci noktayı gözden kaçırıyorlar.

Dünyadaki nüfus tartışmaları konusunda tutulacak yolu Guzevaty şöyle özetliyor: "Bu tartışmalar arasında, sosyalist ülkelerin temsilcileri ve öteki ülkelerin Marksist bilim adamları, Marksist-Leninist kuramın temel önerilerinden yola çıkarak, iki grupla yılmadan mücadele ediyorlar: Bir yandan, nüfus etkenlerinin toplumsal gelişmeye yaptığı etkileri insafsızca reddederek kaba maddeci kavramları savunanlara karşı; bir yandan da yanlış biçimde toplumsal felaketlerin kökenini nüfus etkenlerine bağlayan ve temel çözüm olarak doğum hızını azaltma politikasını savunan bir takım yeni-Malthusçu kavramların yandaşlarına karşı." (12)

Türkiye'de nüfus konusunda, bu sözü edilen yanlışların her ikisinin de var olduğunu görüyoruz. Bu yanlış görüşlere karşı doğruları savunmak da yine sosyalistlere düşüyor.

Türkiye'de demokratik toplumsal muhalefetin nüfus konusunda ortak bir tavrı, ortak bir bakış açısı olmadığı da bir gerçek. Oysa işçi ve emekçi sınıfların çıkarları için savunulması gereken noktalar var.

Herşeyden önce, emekçilerin istedikleri sayıda, istedikleri zaman çocuk sahibi olabilme hakkının sağlanması savunulmalıdır. Bugün toplumun küçük bir kesimi aile planlaması yöntemlerinden yararlanabilmektedir. Geniş emekçi yığınlar ise, bu yöntemleri kullanamamakta, bu yüzden kadınlar sık sık gebe kalmaktadır. Sonuçta ortaya düşükler, kadın hastalıkları, iyi bakılmayan bebekler gibi bir dizi toplumsal sağlık sorunu çıkmaktadır.

Öte yandan, emekçilere, ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin ulaştırılması istenmelidir. Doğum öncesi bakım, aşılanma, beslenme gibi konularda bütün Türkiye'yi kapsayacak bir koruyucu sağlık hizmetleri ağı kurulmalıdır.

Sonuç olarak, savunulması gereken, herkesin hem istediği sayıda çocuk yapmasının hem de gebe ve çocukların sağlıklarının güvencesi olmalıdır.

KAYNAKÇA (Devam)

(11) *Ülgüray, Metin: Teknoloji Çağında Kalkınma Sorunu, Varlık Yayınları, Ocak 1974, İstanbul*

(12) *Guzevaty, Y.. Population Problems and the Developing Countries, International Affairs, Mart 1977, s. 111, Moskova.*

Politika serüveni ya da nasıl zengin olunur?

Eski Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay'ın hisselerini DİSK'e satmaya 'ikna edilmesi' üzerine sahipliği Kemal Türkler'e geçen POLİTİKA gazetesi uzunca bir süredir "işçi sınıfı adına (!)", işçi sınıfı hareketine küfür ettikten sonra piyasadan çekildi. Geçtiğimiz günlerde uçakla İstanbul'dan gelerek CHP'ye kaydını yaptıran İsmail Cem'in "işçi sınıfı adına" yazdığı yazılara rağmen bir türlü satılamayan Politika Gazetesinin sahipliği DİSK'ten Maden-İş'e aktarıldı. İsmail Cem'den sonra gazetenin başına getirilen Aydın Engin ve Oya Baydar (Engin) ekibi de gazeteyi kurtaramadı. Heray işçilerin aidatlarından onbinlerce lira takviye ile yayınını sürdüren Politika gazetesi artık piyasaya çıkmıyor. Resmi ilan alan "naylon gazete" olarak birkaçyüz adet basılmaya devam eden Politika gazetesinde Aydın Engin ve Oya Baydar (Engin) de yazmıyorlar. Politika serüveni Maden-İş'e epeyce pahalıya mal oldu. Maden-İş yöneticileri bu maceranın sorumluluğunu taşıyorlar ve işçilere hesap vermek zorundalar. Bu hesabı vermek pek kolay değil. Hele sendikanın sahipliğindeki bir gazetede sendikanın haberlerinin, gazeteye getirilen bültenlerin başına "İSTA" adı konularak yayınlanmasını izah edebilmek hiç mümkün değil. Politika Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Aydın Engin aynı zamanda İSTA Haber Ajansının da sahibi. Maden-İş'in sahibi olduğu gazeteye Maden-İş'in haberlerini satarak epeyce büyük bir miktar alacaklı duruma geldi. Şimdi Politika Gazetesi'nin 'resmi ilan alan bir gazete' olarak bir değeri var. Bu değerin piyasada para olarak karşılığı 8-10 milyon lirayı buluyor. 8-10 milyon liralık bu değerin önemli bir bölümü İSTA'nın Politika'dan alacaklarını karşılamaya gidecek.

Politika serüveni bitti. Ama işçi sınıfı adına işçi sınıfına oynanan oyunlar bitmedi. Politika serüveni de bu konuda bazıları için öğretici olabildiyse kâr hanelerine yazsınlar gene de.

UZLAŞMACILIĞIN ADI DEVRİMCİLİK OLAMAZ

Eskişehir'de uzun süreden beri Eğitim Enstitüsünden kaynaklanan faşist ülkücülerin baskıları ve saldırıları devam ediyor. Okulda ilerici öğrenciler dövülüyor, öğretmenler saldırıya uğruyor. Bütün bunlara rağmen Eskişehir Valisi, 12 Mart öncesi meşhur Siyasal Bilgiler baskınını yöneten ve şimdi Eskişehir Emniyet Müdürü olan Altan Ünal ve onun yanından ayırmadığı, Toplum Polis müdürü Fevzi Çalışkan üçlüsü faşistlere kanat geriyor. Faşist derneklere dokunmayıp, ilerici dernekleri olur olmaz nedenlerle kapatmakla ün kazanan CHP döneminin valisi Nazif Demiröz, Eğitim Enstitüsü içindeki tüm olayların sorumluluğunu ilerici öğrtemen ve öğrencilere maletmeye çalışıyor.

Açıldığı günden beri Eğitim Enstitüsünde hiçbir ciddi önlem alınmadı. Şehrin ana caddelerinde ilericilere saldırmaktan geri durmayan faşistler Hamamyolu caddesine "Ergenekon Caddesi" adını takarak, kurtarılmış bölge ilan ettiler. Bu caddede faşist saldırganlar tarafında kafası yarılan ve ölüm tehlikesi atlanan öğretmenlere, Vali, caddeye bir daha girmemelerini tavsiye edebiliyordu.

20 Temmuz Perşembe günü, Eğitim Enstitüsünde faşist komandolar bomba atarak 2 öğretmeni bıçakla ağır yaralamışlar. Olayların aynı gece devam edeceği herkes tarafından bilindiği halde, şehirde bu azgın saldırganlara karşı hiçbir tedbir alınmadı. Saat 21.00 sıralarında TÖB-DER bahçesinde duran öğretmenlere otomatik silahlarla ateş açıldı ve bu arada başından yaralanan Kemal Pehlivan adlı öğretmen, hastaneye kaldırılırken öldü. Aynı olayda bir bayan öğretmen kalçasından ağır yaralandı.

PROVOKASYON USTALARI

Vali'nin oyunu bundan sonra başlıyordu. Maocular, cenazenin kendilerine ait olduğunu ileri süreceklerdi. Oysa öldürülen öğretmen TÖB-DER üyesiydi ve olay TÖB-DER bahçesinde olmuştu. Demokratik kitle örgütleri ile toplantılar yapıldı. Bu örgütler öldürülen öğretmenin TÖB-DER üyesi olduğnu belirterek

Faşistlerce öldürülen öğretmenin cenaze töreni için TÖB-DER önünde toplanan kalabalığın yürüyüşü Vali, Emniyet Müdürü ve TÖB-DER yöneticilerinin çabalarıyla engellendi.

törenin TÖB-DER tarafından yapılmasında ısrar ettiler. Bunun üzerine Maocular toplantıyı terk ettiler. Cenaze töreni için bir komite oluşturuldu ve tören programı hazırlandı. Buna göre tören TÖB-DER önünde başlayacak ve mezarlığa kadar yürünecekti. Buna karşılık Eskişehir Valisi, Emniyet müdür ve CHP yöneticileri, törenin anti-faşist bir gösteriye dönüşmesini önlemek için ellerinden gelen gayreti göstereceklerdi.

Törenin sorumluluğunu alan TÖB-DER'de bundan kısa bir süre önce yapılan kongrede yönetime gelen CHP'li grup ise "aman CHP hükümetine muhalefet yapmayalım, olay çıkarmayalım" anlayışı içindeydi. TÖB-DER başkanı tek başına Vali ve Emniyet Müdürü ile görüştü. Vali, cenazenin TÖB-DER önünde kısa bir konuşma ile anma töreni şeklinde olmasını, yürüyüşe ise izin vermeyeceğini bildirdi. Valinin bu tutumu tüm ilericiler tarafından bekleniyordu. Fakat demokratik hakların kullanılmasında kararlı olması umulan TÖB-DER Başkanı'ndan Vali'ye "istifa et, biz mutlaka bu cenazeyi kaldıracağız demesi beklenirken, "Vali bey, öyleyse ben istifa ederim" diye karşılık veriyordu. Bu sözün arkasında,; "ben gidersem sosyalistler tekrar yönetime gelir" tehdidi yatıyordu. Vali, Emniyet Müdürü, TÖB-DER yönetimi uzlaşması sonunda TÖB-DER Başkanı Valiye yazılı dilekçe verdi. Sorumluluğun kendisinde olmadığını bildirdi. Vali de törenin TÖB-DER önünde kısa bir anma toplantısı şeklinde yapılacağını ve bundan sonra yürüyüş olmayacağını, sorumluluğun kendisinde olduğunu yazılı olarak açıklayacaktı.

VE UZLAŞMACILAR

Bu pazarlık diğer kuruluşlara son ana kadar duyurulmadı. Cenazenin saat 13.30'da camiden çıkarıldıktan sonra TÖB-DER önüne getirileceği söylendi. Saat 12'de demokratik örgütler TÖB-DER önüne geldiler. Saat yarımda cenaze TÖB-DER önüne polis tarafından getirildi ve orada toplananlara, cenaze töreninin TÖB-DER önünde kısa bir konuşma şeklinde olacağı yürüyüşün yapılmayacağı ve TÖB-DER'in yürüyüşten sorumlu olmadığı bildirildi. Topluluk açıkça provokasyona itiliyordu. Cenaze yürüyüşü yapıldığı takdirde, TÖB-DER yönetiminin kararsız ve uzlaşmacı tutumu sonucunda polisle karşı karşıya kalınacak olaylar ve bir kıyım kaçınılmaz olacaktı. Vali, Emniyet Müdürü ve polis TÖB-DER yönetimi ile anlaşarak cenazeyi götürecekti. Nitekim kısa bir konuşma yapıldıktan sonra, polis cenazeyi alıyor ve oradan uzaklaşıyordu.

TÖB-DER önünde toplanan kuruluşlar provakasyona gelmemek için dağıldılar. Eskişehir Valisi ve Emniyet Müdürünün provokasyon konusundaki uzmanlığını bilen ve TÖB-DER yöneticilerinin bu uzlaşmacı tavrını gören demokratik kitle örgütleri sorumluluklarının gereğini yerine getirdiler.

YÜRÜYÜŞ okurlarından

İZMİR - TORBALI İLÇESİ'NDE ÖRNEK BİR ANTİ-FAŞİST GÖSTERİ

6.7.1978 Perşembe günü Torbalı'ya MHP Genel Başkanı Türkeş'in saat 14.00'de geleceği haberi bir gün evvelinden anons edilerek, halkın katılması istendi.

Türkeş Torbalı'ya neden geliyordu! Çünkü alçakça cinayetlerin işlenemediği, faşist örgütlerin taban bulamadığı sayılı yerlerden birisi Torbalı idi. Bu durumdan huzursuz olanlar vardı. Faşizm kan döktükçe güçlenir, faşizm işçi ve emekçi kitleleri yıldırdıkça güçlenir. Türkiye'deki faşist tırmanışın bir halkasını da Torbalı'da ekklemek istiyordu. Türkeş'in özellikle Torbalı'ya gelişinin nedeni de bu idi. Konuşma gününün Perşembe günü olarak seçilmiş olması da bir rastlantı değil idi.

Çünkü Perşembe günü Torbalı'nın yerel olarak pazarıydı. Köylerden ve komşu ilçelerden halk çeşitli ihtiyaçlarını gidermek için pazara geliyordu. Zaten kitle tabanı bulamayan MHP için bulunmaz bir fırsattı. Pazara alış-veriş için gelen halkın bir kalabalık görerek toplantıya katılacağı düşünülüyordu. Böyle bir düşünce içinde olarak toplantı günü Perşembe olarak saptanmıştı.

Türkeş'in geleceği haberinin duyulması üzerine Türkiye İşçi Partililer, anti-faşist Torbalı gençliği, demokratik dernekler ve CHP yönetim kurulunun konacak eylemde pasif kalınması yolundaki kararına rağmen CHP'liler, Türkeş'in yapacağı konuşmayı protesto için aktif olarak eylem konması yolunda ortak çaba harcadılar.

İlericilerin, anti-faşist gençlerin ve sosyalistlerin yaptıkları toplantılar sonucu hiç bir dar grupçu hesap gözetilmeden yapılacak eylem konusunda ortak bir platform oluşturmuşlardır.

FAŞİZME GEÇİT YOK

Perşembe günü öğleye doğru anti-faşist platformda birleşen demokratik güçlerin konuşmanın yapılacağı yerin yakınındaki alana faşizmi protesto için yavaş yavaş dolmaya başlamışlardı. Kısa bir sürede halkın da katılımıyla geniş bir anti-faşist kitle oluşturulmuştu. Türkeş konuşma yapmak için geldiği anda "Katil Türkeş Defol!" sloganıyla karşılanmıştır. Konuşmanın başladığı andan itibaren toplanan kitleler tarafından "Bağımsız Türkiye", "Kahrolsun Faşizm", "Katil Türkeş Defol!" sloganları sürekli ve etkin bir biçimde atılmaya başlandı. Bir süre sonra Eğitim Enstitülerinden ve diğer yerlerden toplanan besleme faşist katiller otobüslerle konuşma yerine geldiler.

Bütün bunlara rağmen halkın kararlı, tutarlı ortak mücadelesi sonunda Türkeş ve beslemeleri konuşmanın başlamasından kısa bir süre sonra geldikleri arabalarına atlayarak kaçmak zorunda bırakılmışlardır. Bu başarı Torbalı'daki ilerici yurtsever, demokrat ve sosyalistlerin ortak mücadelesi sonucu elde edilmiş ve tüm olarak ilçe içinde yürüyüş başlatılmıştır. Yol boyunca Torbalı halkının katılması ve sevgi gösterileri arasında devam ederek Atatürk meydanında saygı duruşuyla son bulmuştur.

BAŞARILI EYLEM VE "DAR GRUPÇU" HESAPLAR

Türkeş'in Torbalı'ya gelişini protesto için oluşturulan başarılı eylem birliği sonunda, bütün bu gelişmeleri daha etkin bir biçimde kitlelere ulaştırmak amacıyla Türkiye İşçi Partililer olayın bir bildiri ile duyurulmasını CHP ve kitle örgütlerinden TÜM-DER, TÜS-DER ve TÖB-DER'e öneri olarak götürmüştür. Ancak bu sorunları geniş bir biçimde konuşmak üzere gidildiğinde TÖB-DER'in ilerlemeci temsilcisi böyle bir eylemi Partililerle değil, demokratik kitle örgütleriyle yapacaklarını söylemiştir.

Burada bir tek amaç vardı. Bu da TÖB-DER yönetiminde bulunan dar grupçu tavırları ilke edinen "ilerlemeciler"in başarıyla bitirilen Türkeş'i protesto mitingini kendilerine mal etmek istemeleri idi. Bu şekilde Türkiye İşçi Partilileri eylemin dışında gösterebileceklerini sanıyorlardı.

Alelacele hazırlanan bir bildiriyi TÜM-DER ve TÜS-DER temsilcilerine sunarak imzalatmak istemişlerdi. TÜM-DER ve TÜS-DER temsilcileri bildirinin böyle hazırlanamayacağını, ortak olarak protesto eyleminde bulunan tüm parti ve anti-faşist gençlerden temsilcilerin alınmasını istemişler ve bildirinin ortak olarak hazırlanmasının gerekliliğini vurgulamışlardır. Töb-Der temsilcisi böyle bir şeyi kabul edemeyeceğini söylemiştir. Bunun üzerine Tüm-Der ve Tüs-Der temsilcileri anti-faşist güçbirliğinin gerektiği biçimde oluşamayacağını ve bazı dar-grupçu hesapların olduğunu söyleyerek çekildiklerini açıklamışlardır.

Daha sonraki gelişmelerde Tüs-Der temsilcisi defalarca TÖB-DER'e yanlışlarının düzeltilmesi için gitmişse de hiç bir ilgili bulamamıştır.

Ancak Töb-Der bildirisinin dağıtılmasına bir gün kala çeşitli kuruluşlar ve temsilcileriyle toplanılmış ve bu toplantıda Türkiye İşçi Partililer, Töb-Der yönetim kuruluşun geliştirmiş olduğu tavrın yanlış olduğunu söylemiş ve anti-faşist, anti-emperyalist mücadelede bu tür dar grupçu tavırların faşizmi güçlendireceğini belirtmiştir. Bütün bunların kabul edilmesine karşın TÖB-DER temsilcisi bildirinin dağıtılmasını (Töb-Der tek başına dağıtacak) ve daha sonra eleştiri getirilmesini istemişlerdir. Türkiye İşçi Partililer bunun da yanlış olduğunu, bildiri eyleminin daha gerçekleşmediğini, yanlışlığın düzeltilebileceğini söyleyerek, bildirinin bir hafta sonra tüm anti-faşist güçlerle birlikte ortak olarak hazırlanıp dağıtılmasını önermişlerdir. Bu görüş orada bulunan herkes tarafından benimsenmiş ve toplantı sona ermiştir.

Bütün bunlara rağmen TÖB-DER yöneticileri ertesi günü tek başlarına bildiri dağıtarak dar grupçu hesaplarını ortaya koydular. "Toplumsal İlerleme" adına anti-faşist eylem birliğinde bozguncu tavırlarını ortaya koyarak kitlelerden soyutlanmışlardır.

FERİDUN TAŞ

AMBARGO OLTASI KIBRIS'A TAKILI DURUYOR

AMERİKAN KONGRESİNİN BUGUN YADA GELECEKTE ALACAĞI HERHANGİ BİR KARARLA AMERİKAN SİLAH SATIŞLARININ BİR ŞANTAJ ARACI OLMAKTAN ÇIKMASI MUMKUN DEĞİLDİR. EMPERYALİZMLE İŞBİRLİĞİNDE YARIŞANLARIN UYKUSUNU KAÇIRAN DA BUDUR.

Geçtiğimiz hafta içinde Amerikan Senatosu Türkiye'ye uygulanan silah ambargosunun "koşullu olarak" kaldırılması kararını aldı. Bu karar konuyla ilgili bütün çevrelerce kendilerine göre bir ihtiyatla karşılandı. Bu ihtiyatın arkasında Amerikan Senatosu'nun kararının silah ambargosunu kaldırılmasını yine Kıbrıs'ta izlenecek gelişmelere bağlaması yatıyordu. Bu nedenle ambargonun kaldırılması ne Türkiye hükümeti için tam bir başarı, ne de ambargonun devamından yana olanlar için tam bir yenilgi olarak değerlendirildi.

"KOŞULLU" MU?

Amerikan Senatosu'nun kararının "koşullu" olarak nitelendirilmesi gerçekte somut durumu olduğu gibi yansıtmamaktadır. Amerikan Senatosu silah ambargosunun kaldırılması için önceden yerine getirilmesi istenen bir ön koşul öne sürüyor değildir. Bu, zaten bugüne kadar olan durumdu ve ambargonun anlamı da Türkiye'ye silah satışlarının başlatılmasının belirli koşullara bağlanmasından ibaretti. Amerikan Senatosu'nun son kararının yaptığı ise bu ilişkiyi tersine çevirmektir. Amerikan Senatosu'nun son kararı ambargoyu kaldırmakta, bu kez silah satışlarının devamının belirli koşullara bağlı olduğunu belirtmektedir.

Bu, gerçekte ambargo öncesindeki duruma bir dönüş görünümündedir. Türkiye''ye yapılan silah satışlarını engelleyen Amerikan yasa maddesi kaldırılmıştır; bu satışların durdurulması bundan sonra yine Amerikan yasama organlarının yeni bir özel kararına bağlıdır. Elbette bu, yeni bir silah ambargosunun her zaman gündemde olduğu anlamına gelmektedir. Ama silah ambargosunun kaldırılmasında daha değişik ve daha "ileri" bir yolun tutulmasını beklemek de mümkün değildir. Amerikan silah satışlarının Amerikan yasama organlarının kararlarına bağlı olarak durdurulması olasılığı ister istemez her zaman gündemde olacaktır. Bunun tersi, ancak, Amerikan Kongresi'nin Türkiye'ye silah satışlarının *her türlü koşulda* sürdürüleceğini garanti etmesi gibi olanaksız bir durum olabilirdi.

ASIL SORUN

O halde sorun, Türkiye'ye silah satışlarının sürdürülmesinin Amerikan Kongresi'nin gelecekteki kararlarına bağlı bırakılmış olması değildir. Sorun, bu silah satışlarının Türkiye üzerinde bir politik baskı aracı olarak kullanılması olasılığı ve Kıbrıs sorununun burada açıkça belirtilmesidir. Amerikan silah satışlarının bir baskı unsuru niteliğini taşıması ise Amerikan Kongresinin geçmişte ya da bugün aldığı şu ya da bu karara bağlı değildir. ABD Kongresi'nin gelecekte alabileceği bir takım kararlarla da Amerikan silah satışlarının bir baskı aracı olmaktan birdenbire çıkıvermesi düşünülemez. Amerikan silah satışlarının bir baskı ve şantaj aracı olarak kullanılması Amerikan dış politikasının emperyalist niteliğinin kaçınılmaz bir sonucudur.

Amerikan emperyalizmiyle işbirliği konusunda birbiriyle yarışan Ecevit hükümeti ile Milliyetçi Cepbe muhalefetinin düştüğü sıkıntı da işte bu gerçekten kaynaklanmaktadır. Amerikan silah satışlarının emperyalist baskı politikasının bir aracı olduğu artık bütün Türkiye kamuoyunun gözünde kesinleşmiş durumdadır. Amerikan silah satışlarına bel bağlamış olmak, bu satışların görünürdeki koşulları ne olursa olsun, ABD'nin baskı politikasını baştan kabullenmek anlamına gelmektedir. ABD Kongresi'nin aldığı ya da alacağı hiçbir kararla bu kesin yargının silinemeyeceğini bilen hükümet ve "muhalefet", bu yüzden ABD Senatosu'nun kararını gönül rahatlığıyla alkışlayamamaktadırlar.

ÖZRÜ KABAHATİNDEN BÜYÜK

Amerikan silah satışlarının Kıbrıs sorunuyla bağının kurulması ise sevimsiz madalyonun daha da çıplak olan öteki yüzüdür. Amerikan silah satışlarının baskıcı niteliği yalnız apaçık ortada durmakla kalmamakta, aynı zamanda Kıbrıs sorununun bu baskının konusu olduğu ilan edilmektedir. Ecevit Hükümeti, bu durumda, ABD Senatosu'nun "federal ve iki toplumlu" bir Kıbrıs'tan söz etmesini gerekçe göstererek, bu baskının hedefinin Türkiye değil Yunanistan ve Kıbrıs Rum toplumu olduğunu kanıtlama yolunu seçmiştir. Fakat bu tutum, kabahatten çok daha büyük bir özürle savunmaya geçmekle eş anlamlıdır. Böylece Ecevit hükümeti Kıbrıs sorununun çözümü için Amerikan emperyalizminin kolmamasına ve desteğine bel bağladığını belli etmiş olmaktadır.

Senato'nun kararı şimdi Temsilciler Meclisi'ni bekliyor. Temsilciler Meclisi'nin de Senato gibi davranması olasıdır. Fakat bu, Türkiye'nin ulusal çıkarları ile bölge ve dünya barışı lehine beklenen sonuç değildir. Bu sonuç, ancak emperyalizme ve onun silahlı örgütü NATO'ya karşı kararlı bir tutum almakla, barıştan ve bağımsızlıktan yana tutarlı bir politika izlemekle mümkün olabilir.

II. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali

"ANTIEMPERYALIST BARIŞ, DOSTLUK VE DAYANIŞMA"

YÜRÜYÜŞ'ün ikinci sayısındaki "İlerici Dünya Gençliğinin Geleneksel Festivalleri" başlıklı yazıda gençlik ve öğrenci festivalleri anlatılıyor, önemi vurgulanıyor ve bundan sonraki festivallerin de "dünya gençliğinin anti-emperyalist mücadele yolunda barış, dostluk, dayanışması"nın pekişeceği belirtiliyordu.

Bugünlerde sosyalist Küba'nın başkenti Havana'da 11. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali gerçekleştiriliyor. Bu festivali hazırlayan komitenin başında bulunan Kastro şöyle diyordu: "Küba gençliğinin, gençliğimizin, festivallerin mükemmel geleneğinin sürmesinden sorumlu olacağını bilmek, duyduğumuz şevkin bir başka nedenidir. 30 yıla yakın bir zamandır Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivalleri insanlığın soylu amaçlarıyla dayanışmanın güçlü göstergeleri olagelmiştir".

Bu sözler belirli bir gerçeği anlatıyordu. Dünyanın her yerinden ve özellikle sosyalist ülkelerden gençler uzun süredir devam ettirdikleri çalışmaları Havana'da noktalıyorlar. Bu çalışmaların içinde ortaklaşa çalışarak gemi inşa etmekten, festival için özgün sanat gösterileri üretmeye kadar bir çok yenilik yer alıyor.

28 Temmuz - 5 Ağustos tarihleri arasında Helsinki Senedinin daha güçlü biçimde yaşama aktarılması için yapılması gerekenler tartışılacak. Vietnam, Laos, Kamboç halklarının zaferlerinin pekişmesi, Kamboç halkı üzerindeki gerici oyunların püskürtülmesi için dayanışma gösterilecek. Şili'ye özgürlük istemlerinin bir an önce gerçekleşmesi için daha etkin eylemler üzerinde durulacak. Angola ve Filistin halklarıyla, Küba gençliğiyle, Kore'nin birleşmesi için mücadele eden tüm Latin Amerika halklarıyla dayanışma toplantıları düzenlenecek. Ulusal kurtuluş mücadelesi içinde bulunan halkların gençleriyle dayanışma haykırılacak. Kapitalist ülkeler gençlerinin işçi sınıfları yanında verdikleri barış, demokrasi, sosyalizm mücadelesi selamlanacak ve nihayet dünya barışının en güçlü dayanağı sosyalist ülkeler gençlerinin mücadeleleri anlatılacak ve önemi vurgulanacak.

Bu yoğun çalışmalar özgün kültür, sanat, spor gösterileriyle pekiştirilecek. Tüm bunlar "anti-emperyalist barış, dostluk dayanışma" sloganıyla birleştirilecek

Bugüne kadar bu gösterilerin bir kısmı tamamlandı. Bu gösterilere Türkiye'den de bir grup katılıyor. Ama Türkiye gençlerini gerçekten temsil etme niteliğinden uzak bir topluluk katılıyor. Üstlendikleri görev olan "Ulusal Komite"yi kurmayı festivalin ön çalışmalarını yapmayı bile beceremeyen bir topluluk katılıyor.

Bugüne kadar Türkiye gençliğinin önüne çıkarılan "yasal" zorlamalar bu kez bir başka biçime dönüştü. Yine Türkiye gençlerinin dünya gençliğiyle kucaklaşması önlendi. Ama soğuk savaş yıllarında bile önlerine çıkarılan tüm engelleri aşmasını başarabilmiş olan Türkiye gençliği bu tür engelleri de yıkmasını bilecektir.

Tüm dünya gençliğinin olduğu gibi Türkiye gençliğinin de kalbi bugünlerde Havana'da çarpıyor. Bu kez önlerine çıkarılan engelleri aşamamanın burukluğu içinde, ama bundan sonra ne tür engeller olursa olsun aşacağının bilincinde.

"Anti-emperyalist barış, dostluk, dayanışma için ileri" sloganları altında 11. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali tüm dünya gençliğine kutlu olsun.

BOLİVYA'DA SAHTEKAR DİKTATÖRLER YIKILACAK

Yürüyüş'ün Bolivya üzerine üç ay önceki bir yazısında şöyle bir soru soruluyordu: "Temmuz ayında Bolivya'da seçimler yapılacak. Akla hemen bir soru geliyor: seçimlerin yapılması yolundaki karar diktatörlüğü ayakta tutmak için denenen bir taktik midir?

Bu soruyu yanıtlarken göz önünde bulundurulması gereken gerçeklerden biri Banzer yönetiminin başarısızlıkları sonucu çok zayıf bir durumda bulunduğudur. Ayrıca bu yönetim geleneksel müttefiklerinin de bir kısmını yitirmiştir ve statükoyu tehlikeye sokacak kararlardan sonra ortaya aleyhine bir durum çıktığında işi içinden sıyrılabilecek güçten yoksundur... Bolivya'da bundan sonraki gelişmeleri tahmin etmek oldukça güçtür... Meksika ve Venezüella'da sürgünde bulunan bazı sosyal demokrat liderler bu rejimlerde görülen reformist gelişmeyi Bolivya'da da uygulamaya kalkışabilirler. Böylesine bir gelişme Bolivya'daki gericilerin ve aynı zamanda ABD yönetiminin de işine gelebilir. Ne var ki, Bolivya'daki işçi hareketinin geçmişine bir göz atıldığında böyle bir gelişmenin bir hayli uzak olduğu sonucuna varılabilir. Nitekim şimdiden seçimler için geniş bir sol cephe kurulmuş durumdadır. Bu cephe işletilebildiği takdirde Bolivya'da çok şeyler değişebilir. Sonuç ne olursa olsun, bugün Bolivya'da geniş halk yığınları faşizme karşı amansız bir mücadele içindedir." (Yürüyüş, 2 Mayıs 1978, s. 160)

Yürüyüş'ün üç ay önceki bu değerlendirmesi seçimler sonunda Bolivya'da ortaya çıkan gelişmeleri anlayabilmek için de büyük ölçüde aydınlatıcı.

Bolivya'da 9 Temmuz'da önceden kararlaştırılan seçimler yapıldı. Seçimleri yine önceden "kararlaştırıldığı gibi" resmi aday general Pereda "kazandı". Pereda seçimleri kazandı ama nasıl kazandığı da saklanamayacak biçimde ortaya çıktı. Birçok seçim bölgesinde Pereda'ya kayıtlı seçmen sayısından daha fazla sayıda oy çıktı. Ayrıca muhalefet adayının ülke çapında gösterdiği başarı da bu fazla oyların etkisince yapılan sahtekarlığın gözlerden saklanamaz boyutları da ortaya çıktı. Diktatörler minareyi çalmışlardı. Ama minare o kadar büyüktü ki kılıf bulmak olanaksızdı.

SAHTEKARLARIN KLASİK SİLAHI: ANTİ–KOMÜNİZM

"Seçilen Başkan" Pereda da seçimlere hile karıştığını kabul etti ve bunu resmen açıklamak zorunda kaldı. Seçimler yüksek seçim kurulunca iptal edildi. Pereda bir hafta sonra Başkent La Paz'dan Bolivya ordusunun vurucu gücü hava kuvvetlerinin ana üssü Santa-Cruz kentine giderek daha önce tükürdüğünü yalayan konuşmasını yaptı. Pereda'ya göre kendisi seçimleri kazanmıştı. Ama "uluslararası komünist komplo" göreve başlamasını engelliyordu! Eski Başkan Banzer iktidarı önce üçlü bir cuntaya devrediyor, bu cunta da Pereda'yı göreve çağırıyordu. Faşist generaller ahştakları usulle seçimi yapmışlardı.

Pereda kendi bildiği usulle iktidara geldi ama sorun ülkeyi bildiği usulle yönetip yönetemiyeceği.

Askeri diktatörlükten ilk beklenen bir "balyoz" hareketine başvurması idi. Bu gerçekleşmedi. Yakın bir gelecekte böyle bir baskı ve terör uygulamasına gidilmesi olasılığının kesinlikle ortadan kalkmadığı da söylenebilir.

ÖRGÜTLÜ BİRLEŞİK GÜÇ

Bu olgunun nedeni kuşkusuz Bolivya'nın bugün içinde bulunduğu koşullar. Bu koşullar altında Bolivya'nın asker diktatörleri kitle desteğini kesinlikle yitirmiş durumdalar. Hepsi bu kadar da değil. Askeri diktatörlüğün kitle desteğinden yoksun oluşu işin yalnızca bir yüzü. Öbür yüz daha da önemli. Çok genel, asgari müştereklerde birleşmiş de olsalar demokratik muhalefet örgütlü bir güç olarak bir birlik oluşturmuş durumda. Seçim sonrası darbesi ile bu birlik daha da pekişmiş olarak bekliyor ve Pereda rejimini tanımıyor.

Demokratik muhalefet hareketinin talebi en kısa zamanda, darbeye karışmamış olanlardan, içinde sivillerin daha ağırlıklı olarak yer alacağı yeni bir geçiş hükümetinin kurulması ve bu yeni hükümetin zaman geçirmeden yeni seçimleri hazırlaması.

Muhalefet sorumlu bir bekleyiş içinde. Bir yandan da darbecilerin baskı ve terör hareketlerine başlamalarına karşı uyanık olmanın önlemleri alınıyor. Geçerli tek önlem örgütlü kitle hareketleri. Bolivya'nın tek sendikal örgütü "COB", yönetimindeki sarı sendikacıların görece ağırlığına rağmen Maden-İş Federasyonunun büyük yükü taşıyacağı bir genel grevin hazırlıklarını da yapmış durumda.

ASKERİ DİKTATÖRLÜK YIKILACAK

Bütün bu olayların temelinde kuşkusuz yedi yıldır ülkeyi yöneten Bolivya askeri cuntasının ülkeyi emperyalizme peşkeş çeken, emekçi halkın yaşam koşullarını dayanılmaz ölçülere çıkartan politikası yatmakta. Ülkenin içine itildiği sosyal, ekonomik ve politik bunalımı çok derin. Bu nedenle son dönemlerde emperyalizmin bu bunalımın yükünü emekçi halkın sırtına yüklemek için tezgahladığı düzenlemeler Bolivya'da kolayca gerçekleştirilememekte. ABD Başkanı Carter'in "insan hakları havarisi" pozunda yürüttüğü yalan politikası da Bolivya'da kolayca uygulanma alanı bulamıyor. Emperyalizm ve büyük sermaye güçleri emekçi halka dayatmak istedikleri yeni "ılımlı", reformist düzenlemelerin Bolivya'da kendi çizdikleri senaryo içinde gerçekleşemiyeceğinin farkındalar. Bu nedenle sahtekarlığı açıkça kabul etmek zorunda kalan Pereda, yönetime zorla el koyuyor. Ama faşizmin Bolivya'da bütün girişimlerine karşı geniş emekçi kitleleri örgütlü bir mücadele sürdürüyorlar. Demokratik muhalefet örgütlü mücadelesini sürdürebildiği ölçüde ülke sorunlarına emperyalizmin çizdiği sınırlar içinde çözümler dayatılması olanaksız. Bu mücadele de demokratik güçlerin en temel dayanağı, her yerde olduğu gibi Bolivya'da da, işçi sınıfı hareketi. Bunun için mücadele mutlaka başarıya ulaşacak. Bolivya emekçi halkı faşizme karşı mücadelesinde başarıya ulaşacak.

SEÇİMLERE HİLE KARIŞTIĞINI İTİRAF ETMEK ZORUNDA KALAN PEREDA BİR BALYOZ HAREKATIYLA "İKTİDARI" ELE GEÇİRDİ. ESKİ BAŞKAN BANZER'İN GÖREVİ ÜÇLÜ CUNTAYA BIRAKMASINDAN SONRA, PEREDA BAŞKANLIK SARAYINA DAVET EDİLDİ. ŞİMDİ SIRA SENARYONUN İKİNCİ PERDESİNDE.

Gymnasiade'78 ve Mao'cu şike

1–25 Temmuz günleri İzmir büyük bir spor etkinliğine ev sahipliği yaptı. Dünyanın dört bir yanından 600'ü aşkın sporcu, yönetici ve hakem Uluslararası Okullar Spor oyunlarına katıldı.

Akdeniz Oyunlarının ardından Türkiye'de gerçekleştirilen bu en büyük organizasyonun öne çıkartılacak tek yönü hiç kuşkusuz spor değil. Katılım, elde edilen dereceler vb. açısından yüzme, atletizm, masa tenisi ve cimnastik dallarında sürdürülen yarışmaların uluslararası spor etkinlikleri arasında pek adı geçmez. Buna rağmen sporcu yetiştirmede bir kaynak olması sportif ilişkilerin geliştirilmesi açısından orta öğrenim gençliğine yönelik bu yarışmalar yararlı sonuçlar da getirmez değil.

Dünya gençliğinin bir araya geldiği bu tür yarışmalar dünya barışına etkileri açısından da üzerinde durulması gereken bazı özellikler taşır. Spor etkinliklerinin, değişik sistemlere sahip ülkelerden gelen gençlerin bir araya gelerek, dünya barışına yönelik dostlukları, arkadaşlıkları doğurması önemli. Sosyalist ülkelerin bu tür etkinliklere bu açıdan baktıkları da biliniyor. İzmir de olduğu gibi amacın yalnız spor değil aynı zamanda dostluğa katkı olması böylesi yarışmaların önemini ortaya çıkarıyor.

Sosyalist ülkelerin spor etkinliklerini böyle algılamasının ve bu etkinliklere sporun yanısıra böyle bir amaçla katılmasının tersine, gelişmiş kapitalist ülkelerin sporu kendi propagandalarının yapılacağı bir alan olarak gördükleri ve gösterme çalıştıkları da açık. Bugüne kadar kapitalist ülkelerin bu anlamdaki girişimlerine sık sık tanık olundu. Bu kez İzmir'de bu kervana Çin'in de katıldığı gözlemlendi. Bugüne kadar "kitle sporu yapıyoruz" diyerek, yarışmayı reddeden, sporun bu ikili yanını görmezlikten gelen maocu Çin yönetiminin bugün bu görüşü bir tarafa bıraktıkları göze çarpıyordu. Ama bunun da sorunun ikili yanını görmekten değil, çarpık görüşlerinin propagandasını yapma anlayışından kaynaklandığı ortaya çıktı. Diplomasi literatürüne "masa tenisi diplomasisi" olarak geçen Çin Halk Cumhuriyeti - Birleşik Amerika ilişkilerinin Çin yöneticileri için sporun ne gibi yanlış amaçlarla kullanılabileceğine bir ilham kaynağı olduğu bir gerçek.

Dünya ölçeğindeki bu yanlışın bir örneği de İzmir'de yaşandı. Sporcu sayısına yakın yönetici ile yarışmaya katılan Çin ekibi yarışmada herşeyden önce maocu ideolojilerinin propagandasını yapmayı amaçlamıştı. Bu niyetlerini bilinçli maç hediye etmeye kadar vardırdıkları gözlemlendi. Masa tenisinde tek bayanlarda Türkiye'ye ve çift erkeklerde İspanya'ya seyircilerin ve spor adamlarının gözleri önünde birer altın madalya hediye ettiler. Bu tür davranışlar ile sözümona üç dünya teorisi çerçevesi içinde ittifaklarını pekiştirdiler (!) Dünya şampiyonu olan Çin'li masa tenisçilerinin üç dünya teorisini gerçekleştirme yolundaki "ittifak arayışları" bu denli gülünç, ama spor adına da bir o kadar utanç verici bir tablo oluşturuyordu.

Antalya Şenliği'nden sonra:

MARCEL UMBERTO ROSSİ

UMBERTO ROSSİ

MARCEL MARTİN

YÜRÜYÜŞ, ANTALYA FİLM ŞENLİĞİ'NDEN SONRA, FRANSIZECRAN DERGİSİ YÖNETİCİLERİNDEN, TANINMIŞ SİNEMA ELEŞTİRMENİ MARCEL MARTİN VE İKP'NİN GÜNLÜK YAYIN ORGANI UNİTA GAZETESİNİN SİNEMA ELEŞTİRMENİ UMBERTO ROSSİ İLE GÖRÜŞTÜ. BU GÖRÜŞMEYİ OKURLARIMIZA SUNUYORUZ.

YÜRÜYÜŞ: *Sayın Marcel Martin herhalde Antalya Film Şenliğinde gösterilen filmlerin çoğunu seyrettiniz. Tek tek filmler üzerine, ya da genel olarak belirtmek istediğiniz görüşleriniz neler?*

M. Martin: Bundan önce Türk sinemasını fazla tanımıyorduk. Uluslararası festivallerden Metin Erksan'ın filmini, Güney'in filmlerini hatırlıyoruz. Bunların dışında da Türkiye'de çok sayıda, ancak ticari nitelikte film yapıldığını biliyoruz. Antalya'da ise çok sevimli ve olumlu bir ortam vardı ve bunun niteliksel ve niceliksel açıdan olumlu bir gelişimin başlangıcı olmasını diliyoruz.

YÜRÜYÜŞ: *Gördüğünüz filmlere dayanarak Türk sinemasını, diğer gelişmekte olan ve gelişmiş kapitalist ülkeler sinemalarıyla karşılaştırabilir misiniz?*

M. Martin: Burada gördüğümüz filmler, konu ve üslup açısından ilginç yapımlardı. Ancak hemen belirtmeliyim ki, teknik alanda ve ses kaydında ilerlemeler yapılmak zorunda, bu da büyük ölçüde mali şartlara bağlı. Buna karşın, kaydadeğer yapımlar seyrettik. Ben sinemanızın şaşırtıcı ölçüde Yugoslav sinemasına benzediğini farkettim. Aynı içgüdüsel, vahşi denilebilecek şiddet her iki sinemada da var. Sosyal ve politik tematiğin de benzer olduğunu sanıyorum. Bütün bunlar toplumun içinden gelen gerçek - otantik - eğilimlerin ifade edilmesi ve bu da bence çok önemli bir şey.

YÜRÜYÜŞ: *Bize beğendiğiniz, kaydadeğer bulduğunuz filmlerden söz eder misiniz?*

M. Martin: Sanıyorum hepimiz Maden filmi üzerinde birleşiyoruz. Sosyal ve politik açıdan çok ilginç bir film, iyi bir mizansenin ürünü. Fırat'ın Cinleri filmi ise yabancı seyirciler tarafından daha kolay anlaşılabilecek bir eser, çünkü egzotik bir havası var. O da iyi bir sosyal ve politik belge niteliğinde, ilerici bir film. Zaten buradaki bütün filmler ilerici, otantik anlayışların ürünleri. Bu filmlerde belirli bir gösteri (spectacle) unsuru da her zaman var, ama bu unsur bazı İtalyan, Fransız filmlerinde, Costa Gavras'ın filmlerinde de görülen birşey ve belki gerekli. Ancak filmlerin "gösteri" ye feda edildiğini de söyleyemeyiz. İyi ayarlanmış bir eylem (action) payını içeriyorlar, bu da olumlu birşey. Cengiz Aytmatov'dan uyarlanan "Selvi Boylum Al Yazmalım" ve "Güneşli Bataklık" da beni hayli ilgilendirdiler...

YÜRÜYÜŞ: *Genel olarak Türk sineması üzerine eklemek istediğiniz izlenimler neler sayın Umberto Rossi?*

U. Rossi: Ben de buraya gelmeden önce, örneğin San Remo'da Güney'in bir filmini, ve Fırat'ın Cinleri'ni seyretmiştim. Marcel Martin'in dediklerine eklemek istediğim şeyler var.

Ben bugünün bazı Türk filmleriyle, İtalya'da sivil sinema olarak adlandırılmış akım arasında paralellik kuruyorum. Bu akım İtalya'da (neo-realizmle) içiçe girmiştir. Demokrasi alanında gelişmekte olan birçok ülkede görülen bir akımdır bu. İtalya'da da faşizm sonrasında ortaya çıkmış ve kısa zamanda, aynı anda birçok şeyin söylenmek istenmesinden doğmuştur. Bu istekle bir çok şey, demokrasi mesajları genellikle kötü, bazen de iyi bir biçimde söylenmiştir. Türk sineması için bugün önemli olan, mümkünse Batı sinemasının, İtalyan sinemasının yaptığı yanlışları tekrarlamamaktır.

Bu yüzden Avrupa, demokratik İtalyan, Costa Gavras sinemasından alınanlar konusunda ben Marcel Martin'den daha fazla eleştirel konuşacağım.

Filmlerde gösteri, politik aktüalite ve mesaj unsurları biarada bulunuyor. Burada J.M. Strobe'un birçok defalar tekrarladığı, "Z" filmi konusundaki bir görüşünü aktaracağım. Bu yapım için "iyi bir film" diyor, "bunu gören, karşılaştığı bir Yunan albayına hemen yumruğu yapıştırmak ister, ama bu Yunan albayı 2000 km. ötede bulunduğu için eve dönmekten başka yapacak birşey bulamaz filmi gördükten sonra." Bu olayın tehlikesi, filmin seyircileri demokrasi açısından rahatlatması, tatmin etmesidir. Soru soran filmler yapmalıyız, trankilize edici (yatıştıran) değil. Maden filmini sevdim, kalabalık sahneleri fevkalade iyi tasarlayıp gerçekleştirmişler. Ama unutmayalım ki, heyecan verici bir bitişten sonra seyretmekle kalınırsa, o iş orada biter.

YÜRÜYÜŞ: *Burada bir noktayı belirtmeliyiz. Bu filmlerin sansürün işlerlikte olduğu bir ortamda yapıldıkları unutulmamalıdır. Bu belirli bir sembolizmi ve soruların sorulmasında çeşitli kısıtlamaları getiriyor. Gelecekte durumun farklı olması dileğimiz. Biz filmleri "sinemasal" ve ikinci olarak sosyal sorunlarla ilgileri açısından değerlendirmenizi istiyoruz. Örneğin Sayın Marcel Martin, bugünkü İspanya ve Portekiz sinemalarıyla karşılaştırmalar yaparak, bu konularda ne söyleyebilirsiniz?*

M. Martin: Daha önce, Rossi'nin ortaya koyduğu teorik sorunun önemini kabul ettiğimi söyleyeyim. Gösteri ile ideoloji arasındaki ilişki sorununu. Ancak bu sizin için çok güncel olmayabilir. Sizin sinemanız, bence "politik okuma yazma"nın, ilk bilinçlenmenin aracı durumunda. Bu da bazı kolaya kaçmaları, bazı tavizleri kaçınılmaz kılıyor. Daha sonra ise gösteri ile politik ideoloji arasında bir tercih yapmak gerekecek, bu açık. Bir de politik sorunların hiç ön plana çıkmadığını görüyoruz. Hep sosyal sorunlar üzerinde duruluyor. Sansür altında politik sorunlar ancak sosyal sorunlar ardında gözükebiliyor. Bunun değişeceği günler de gelecek umarım.

YÜRÜYÜŞ: *Bu, film yönetmenlerimizin ve genel olarak da sanatçılarımızın bir sorunu. Öte yandan politik sorunları ortaya koymak isteyen filmcilerimiz "sloganculuğa" da düşmek istemiyorlar. Bir taraftan da bu yönetmenlerimize kaba propaganda, slogancılık yaptıkları gerekçesiyle eleştiriler yöneltiliyor. İleride bu tip filmler çoğaldığı zaman sinemamızın önemli bir sorununu oluşturacak olan bu konuda sizce düşülmemesi gereken başlıca yanlışlar neler?*

M. Martin: Sinema yaşadığımız toplumlarda bir sanayi koludur, seyircisiz yaşayamaz. Militan bir film ise önceden bu filmin doğruluğuna inanan kişilerce seyredilir. Filmin yapımında hangi seyirciye hitabedebileceği belirleyici rol oynar. Ancak yönetmenin yeteneği, filmin başarısı bu ikilemin çözülmesine yardım eder. Örneğin, İtalya'da ve Fransa'da büyük başarı kazanan Taviani Kardeşler'in Padre Padrone'si militan sayılabilecek bir filmdir, buna karşın çok sayıda seyirci çekebilmiştir. Bunun da bir reçetesi yoktur. Yönetmen, yeteneğiyle, ideoloji ve gösteri arasındaki dengeyi bulmak zorundadır. Diğer bir örnek de militan film olan ve Alabama'da maden işçilerinin grevini anlatan Harlon Country USA filmidir. Bu yapım en iyi belge film ödülünü almış ve Amerika'da sinemalarda çok sayıda seyirci tarafından izlenmiştir. Bu, filmin çok iyi bir kamera çalışması ve tasarlanma ile yapılmasının sonucudur.

YÜRÜYÜŞ: *Siz ne dersiniz Bay Rossi?*

U. Rossi: Benim bu konuda söyleyeceğim değişik şeyler var. Portekiz ve İspanya'dan söz ettiniz, bu ilgimi çekiyor. Bu ülkelere gittim. Yakında Yunanistan'a da gideceğim. Bu ülkelerde, diktatörlük altında çok iyi filmler yapılmış olduğunu görüyoruz. Örneğin Angelopoulos'un "Komedyenlerin Seyahati" filmi. Portekiz sineması da iyi ürünlerini diktatörlük altında verdi. Bunun nedeni yönetmenlerin fazla şeyler söylememek zorunda kalmaları.

Politik bir film nedir? Diyalektiği korumaktır. Yani sadece militanlara seslenmemek, hazır cevapları tekrarlama durumunda kalmamak. Ben Padre Padrone'yi çok beğenmekle beraber, yönetmenlerin bir önceki filmi "Saint Michel'in Bir Horozu Vardı"yı tercih ederim. Bu, devrim üzerine yapılmış en iyi filmlerden biridir ve sorular sorar. Ben bilinen birçok şeyleri tekrarlayan filmlerden korkarım. Mesela Western filmleri. Bunlar zaten kafasında olan fikirleri ekranda seyretmeyi seven kalabalıkların hoşuna gider. Oysa militan sinema yapmak, devrim üzerine sorular sormaktır. Bu zor bir iş ama bundan daha kolay bir yol, ya da reçete de yok. Maden filmini alalım. Bu hiç şüphesiz çok önemli bir film ama eğer 3-4 yıl sonra benzer bir film yapılacak olursa, bakarsınız seyredenler "CIA kötü", "faşizm kötü" diyerek sinemadan ayrılırlar, o kadar! İnsanların karınlarına değil, kafalarına hücum etmeliyiz.

YÜRÜYÜŞ: *Türkiye'de son hükümet değişikliğinden sonra gündeme gelen önemli bir konu var: Sinemaya devlet müdahalesi sorunu. Şimdiye kadar devlet müdahalesi sansür ve vergiler kanalıyla yapılıyordu ve bunların her ikisi de sinema üzerinde baskı araçlarıydı. Şimdiki sosyal-demokrat olarak tanımlayabileceğimiz hükümet sansürü kaldırmaktan, bir sinema kanunu çıkarmaktan ve özerk bir ulusal sinema merkezi kurulmasından sözediyor. Bugün Türkiye'de sinema çevrelerinin tartıştığı konu ise bu önlemlerin tüm sinema yaşamını denetleyen bir ağ mı, yoksa zor durumdaki sinema sanayiine vazgeçilmez bir yardım mı oluşturdukları. Ne dersiniz Bay Rossi?*

U. Rossi: Bu çok önemli bir konu. İtalya'da, sinema alanındaki yasa ve ekonomik önlemlerle özellikle ilgilendim. Ama Türkiye üzerine pek konuşamam. Genel olarak devletin sinemaya müdahalesine kesin taraftarım. "Bu konuya devlet karışmasın" diyenler ister istemez büyük patronların egemenliğini savunuyorlar. Biz ise devletin demokratik güçlerce kontrolü şartı ile bu müdahalenin kaçınılmaz olduğunu savunuyoruz. Fakat sansüre kesinlikle karşıyım. İtalya'da sansür hâlâ yürürlüktedir. Oysa şimdiki Başbakan 1950'de Kültür Bakanlığı'nda görevliyken, D.Sica'ya sansürün kalkması gerektiğini yazmıştı.

Her ülkede sinema sanayi ile ilgili bir devlet kurumu kurulması gereklidir. Biz bu kurumun ülkemizde yasal yönetimlerce atanacak temsilciler tarafından yönetilmesi gerektiğini savunuyoruz. Belediyeler ve Bölgesel Yönetimler kurumun işleyişinde söz sahibi olmalı. Kurumun faaliyetleri de hükümet, yani yürütme organı değil Parlamento yani yasama organı tarafından denetlenmeli. Kurum hiçbir ideolojik sansüre başvur-

MARTIN VE İLE KONUŞMA

mamalı sadece mali kaynakları en iyi şekilde paylaştırmaya özen göstermeli. Bu tabii, ister istemez bir seçimi, bir elemeyi getirir. Ben bu kaçınılmaz zorunluluğun berhangi bir sansüre yol açmasını önleyecek bir çare önerdim: İtalya'da idam cezası kaldırılmış durumda, ama bence sansüre başvuracak bir sinema merkezi yöneticisine karşı kullanılmak üzere yeniden yasallaştırılmalıdır!

YÜRÜYÜŞ: *Siz ne dersiniz Bay Martin?*

M. Martin: Bildiğiniz gibi Fransa'da korporatif Vichy Hükümeti tarafından kurulmuş bir Ulusal Sinema Merkezi (USM) vardır. Ancak bugün bu kuruluş oldukça olumlu işlevlere sahiptir. USM olmasaydı sinemamızda orman kanunu, köpekbalıklarının küçük balıkları yeme özgürlüğü egemen olurdu. Oysa bugün bu alanda gerekli olan disiplin ve denetim kısmen sağlanmıştır. Örneğin Fransız kısa filmciliği bu merkezin yardımı olmadan sadece reklam filmleri yapmaya mahkum olur, hiçbir özgün, yaratıcı çalışma geliştirilemezdi. Uzun filmciliğin bir kısmı için de aynı şey söylenebilir. Örneğin ilk filmlerini yapan yönetmenlere USM senaryolar üzerinde bir seçim yaptıktan sonra yardım ediyor. Şüphesiz işin içine gene belirli bir eleme giriyor, ancak seçici kurulun kültür ve sinema alanının aydınlarından oluştuğu düşünülürse mümkün olan en az-kötü yolun seçilmiş olduğu söylenebilir.

YÜRÜYÜŞ: *Bir saniye. Burada meslek içindeki kişilerden oluşan korporatif bir kurumdan sözediyorsunuz. Oysa Bay Rossi İtalya'da başka bir örgütlenme önerdiklerini söylemişti.*

U. Rossi: Evet, bir korporatif olmayan bir kurum istiyoruz. Yerel, yani belediye ve bölge yönetimlerinin seçtiği kişilerce yönetilecek, merkez yönetim temsilcileri de bulunabilir -, parlamento tarafından denetlenecek bu kurumda meslek temsilcilerinin sadece görüş belirtme hakları olacak. Karar hakkı ise olduğu gibi yerel yönetim temsilcilerine verilecek. Bu tabii henüz gerçekleşmemiş bir kanun teklifi.

M. Martin: Fransa'da olay çok daha merkezileştirilmiş ve korporatif bir nitelikte. Bu şekliyle de demokratik sayılabiliyor. USM ekonomik şartların bugünkü gelişiminde gitgide daha gerekli ve yararlı bir kurum. Ancak Fransa'da sinemaya devlet müdahalesinin çok olumsuz bir yanı da var: Vergi sorunu. Bugün sinema lüks bir sanayi kolu sayılıyor ve buna göre vergilendiriliyor. Sinema seyircisi, en lüks bir eğlence yerine giden kişiden daha fazla vergi ödüyor! Devletin de sinemadan sağladığı vergi gelirleri sinemaya yaptığı yardımdan neredeyse daha fazla. Sinemanın devlet bütçesi içindeki yeri çok küçük ve örneğin USM gelirlerinin % 75'ini seyircilerin ödediği harçlar oluşturuyor. Bu bir skandal.

Sansür sorununa gelince, tabii kesinlikle sansüre karşıyım, sadece gençliğin korunması için alınan önlemler dışında, (pornografik filmlerin 18 yaşından küçüklere yasaklanmasından sözediliyor.) Sansürün yerine halkın bilgilendirilmesi yerleştirilmelidir. Sinema seyircisi seyredeceği ve çocuklarına seyrettireceği filmleri bilinçli olarak seçebilmelidir. Şimdi Fransa'da her filmin bir kategoriye dahil edilmesi öneriliyor: "çocuklar için", "çocuklar ve büyükler için", ve "büyükler için" kategorilerinden birisine. Büyüklerin seyredeceği filmlere hiçbir sansür konulmamalı. İsterlerse pornografik filmleri seyretsinler. Ama bu özgürlüğün sonucu da piyasanın bu filmlerle istilası oluyor. Bugün Fransa'daki sinema üretiminin 1/4'ü pornografiktir. Ama buna karşı herhangi bir yasaklama öneremeyiz, tek çare halkın eğitilmesi ve bilgilendirilmesidir.

YÜRÜYÜŞ: *Türkiye'de çok güncel olan bir sorun var: Sinema okulları sorunu. 3 yıldan beri çoğu (3-4 tane) üniversitelerde olmak üzere sinema enstitüleri kuruldu. DGSA'ya bağlı Film Arşivi de bir okul açtı. Öte yandan Kültür Bakanlığı içinde tartışılan yeni bazı öneriler var: Eski sinema okulu yapısının demode olduğu, bunların yerine daha aktif ve pratik bir eğitim veren atölyeler kurulması gerektiği savunuluyor. Bu atölyeler uzun metrajın getireceği karışık bir takım rekabet sorunları düşünülerek şimdilik kısa metrajda tasarlanıyor. Sizin okullarda ve atölyelerde sinema eğitimi konusundaki görüşleriniz neler?*

M. Martin: Fransa'da birisi çok tanınmış ama artık bunu haketmeyen IDHEC olmak üzere iki resmi sinema okulu var ve her ikisi de büyük mali zorluklar içindeler. İyi kötü birkaç özel sinema okulu da var. Öte yandan 1968'den bu yana üniversitelerde sinema bölümleri kuruldu. Buralarda eğitim, yaratıcılığa yönelik ama iflas durumundaki Vincennes dışında, oldukça teorik nitelikte. Sonuç olarak Fransa'da bugün sinema eğitiminin bilançosunu teknik elemanlar ve yönetmenler düzeyinde oldukça yetersiz, tarih ve teori konusunda ise epey gelişmiş olarak özetleyebiliriz. Bu halkın eğitilmesinde olumlu sonuçlara yol açıyor. Üniversiteler, Fransa'da 50 yıldır yaygın ve etkili bir işleve sahip olan sinema klüplerini daha da desteklıyorlar ve kitlesel bir sinema eğitimine katkıda bulunuyorlar. Fransa'da birçok sinema dergisinin varlığını bunun bir kanıtı olarak gösterebiliriz. Sinema eğitimi konusunda daha genel şeyler söyleyemeyeceğim, ama pratik yönü güçlendirmeyi unutmamalıyız.

U. Rossi: Ben konuyu ikiye ayıracağım. Önce kitlesel temel sinema eğitimi sorunu var. Gençlere sinemanın alfabesini öğretmeliyiz. Bunun için ana okullarından itibaren bütün okullara sinema eğitimini sokmalıyız. 6-7 yaşındaki çocukları sinemayla karşı karşıya getirmeli, gerekirse onlarla küçük filmler yapmalıyız. Daha önemlisi, ilerki yıllarda da okulda sinemayı bir ders haline getirerek bu eğitimi sürdürmeliyiz.

İkinci olarak sinema profesyonellerinin yetiştirilmesi sorunu vardır. Ben de Marcel Martin gibi, iyi teknisyenler yetiştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim, ama sinema okulları aynı zamanda araştırma laboratuvarları niteliğinde olmalı. Bugünlerde İtalya'da Roma Sinema Merkezi'nin yeniden oluşturulması sorunu var, umarım bu kuruma ikinci gençliğini yaşatabiliriz. Sinema Merkezini sadece teknik eğitim yapılan, bir hocanın nasıl film çekildiğini öğrettiği bir yer olarak düşünmüyoruz. Bu kesin gerekli, ama bunun dışında film yapma, yaratma ortamı oluşturmak, atölyeler kurmak gerekiyor. Küçük, belgesel, her türlü filmler yapılmalı, denenmeli. Sinema ancak böyle öğrenilebilir.

Örneğin bir Küba Sinema Merkezi bu şekilde çok değerli sinemacılar yetiştirdi. İtalya Sinema Merkezi'nde bir dönemde Umberto Barbaro'nun önderliğinde bu tip çalışmalar yapıldı.

YÜRÜYÜŞ: *Bir çok şeylerden söz ettik, umarız bundan sonra da sohbetlerimizi Antalya'daki Türk sinemacılarıyla birlikte sürdürürüz. Her ikinize de çok teşekkür ederiz.*

FERDİ KREDİ UYGULAMASI KONUT SORUNUNA ÇÖZÜM DEĞİLDİR

SSK'NUN KONUT KREDİSİNE İLİŞKİN SON UYGULAMASI İLE İLGİLİ OLARAK YÖRÜYÜŞ'ÜN SORULARINI YANITLAYAN İLHAN TEKELİ; FERDİ KREDİ UYGULAMASININ EMEKÇİ KİTLELERİN KONUT SORUNUNU DEĞİL, YAPSATÇININ PAZAR TIKANIKLIĞINI ÇÖZMEYE YÖNELİK OLDUĞUNU BELİRTTİ.

SSK, konut kredisinde ferdi kredi uygulamasına geçilmesinin kararlaştırıldığını açıkladı. Bu kararı nasıl yorumluyorsunuz?

Bu karar SSK'nın işçi konutları sorununa yaklaşımda ileriye değil, geriye doğru atılmış bir adımdır. 1960'lar öncesinde de SSK Emlâk Bankası aracılığıyla ferdi kredi veriyordu. Birinci Beş Yıllık Planın getirdiği ilkeler içinde konut kooperatiflerinin özendirilmesi yer alınca SSK'nın uygulamasında bir değişme olmuştu. Kendisi örgütlenerek, Emlak Kredi Bankasının aracılığı olmadan, sadece konut kooperatiflerine kredi vermeğe başlamıştı. O zamandan beri yapsatçıların SSK üzerinde ferdi krediye dönüş üzerinde baskıları olmuştur. Bu eğilime şimdiye kadar konutla ilgili meslek çevreleri karşı çıkmış ve yapsatçılar bu kararı aldıramamıştı. Hilmi İşgazar'a sanırım SSK'daki bürokratların dirençlerine karşın bu kararı aldırabildiler.

Daha önce aldırılamayan ferdi kredi kararının bu hükümet döneminde alınabilmesini nasıl açıklıyorsunuz?

Bir kaç nedenden söz edilebilir. Birincisi, alınan istikrar önlemlerinin ekonomiyi durgunluğa itmesidir. Ferdi krediye geçerek durgunlaşan konut kesiminin canlandırılması öngörülmüş olabilir. Tabii bu iyimser bir yorum. İkincisi, hükümetin değişik kesimleri arasındaki tutarsızlıktır. Hem hükümet programı hem de CHP'nin programı bu geriye dönüşü içermiyor. Konut sorununun küçük üreticilikle değil büyük ölçekli ve devletin öncülüğündeki girişimlerle çözülmesi öngörülüyor. Kentin yakın çevresinde kamulaştırılacak büyük alanlarda, sanayileşmiş toplu konutların yapılması gerekli. Eğer hükümetin programına uygun hareket etseydi, SSK'nun da ferdi krediye geri dönmemesi, toplu konut girişimlerine başlaması gerekirdi. SSK yöneticileri, eğer daha geniş işçi kitlesini konut kredisinden yararlandırmak istiyorlarsa, ilk yapmaları gereken işçilerin satın alma güçleri içindeki konut arzının miktarını artırmaktır. Bu arzın artırılmasında küçük girişimci olan yapsatçıya bel bağlanamaz. SSK ya kendisi örgütlenerek yapımcı hale gelmelidir, yada yerel yönetimlerin bu konudaki girişimlerini etkin bir şekilde desteklemelidir.

Niye yapsatçılar emekçinin ödeme sınırlarıyla uyumlu bir konut arzı sağlıyamazlar?

Çok değişik nedenleri var. Önce yapsatçılar genellikle kentin imarlı yerleşik kesimlerinde çalışırlar. Ülkemizde kent toprakları spekülasyon konusu olduğundan, bu kesimlerde konut maliyeti içinde arsa payı çok yüksek olur. Ayrıca geri teknoloji ile çalıştıkları için maliyetleri artar. Düşük sermaye ile yüksek kâr marjları sağlamak durumunda olduklarından, üst ve üst orta sınıfların tüketim kalıplarına uygun konut üretirler. Bu nedenlerin tümü yapsatçıların konut üretimini emekçilerin satın alma gücü dışına çıkarır.

Sayısal bir örnek vermek gerekirse bugünkü 250.000 TL'lik konut kredisi bir emekçinin yapsatçıdan alabileceği bir konutun satış fiyatının yüzde kırkından azını sağlar. Geri kalan yüzde 60'ı kendisi sağlamalıdır. Bu ise emekçi ailelerinin çok büyük kesimi için olanaksızdır.

Bu açıklamanız, ferdi krediye geçişin emekçiye bir şey getirmiyeceğini gösteriyor. Ayrıca konut talebini artırması da söz konusu olmayacak değil mi?

Evet, biraz önce ferdi kredinin konut piyasasındaki durgunluğa bir çözüm olacağı şeklindeki yorumları bu nedenle iyimser bulmuştum. Ama bu yanıtı, yapılan değişikliklerden kimse yararlanmıyacak diye yorumlamamak gerekir. Küçük bir kesim yararlanacak. SSK statüsü içinde çalışan yüksek ücretliler için bu değişikliklerin anlamı var. Onların yapsatçılardan konut almaları kolaylaşacak. Kanımca SSK'nun şimdiye kadar olan uygulamaları da büyük ölçüde bu kesime yönelmişti. SSK'nın kendisinin konut arz eder hale gelmemesi de bu nedenledir. Eğer büyük emekçi kitlelere konut sağlamak amaçlansaydı, SSK toplu konut üretimine girmekten kaçınamazdı. Zaten Türkiye'de kapitalizmin kendi rasyoneli açısından konuta büyük kaynaklar ayrılmasının zamanı gelmedi.

Neden Türkiye'de kapitalizm emekçinin konut sorunun çözmeğe eğilmiyor?

Türkiye'de büyük sermayenin emekçinin konut sorununun çözümüne razı olması demek, oldukça büyük finansman ve kredi kaynaklarının konuta ayrılmasına ve kentsel toprak üzerinde spekülatif faaliyetlerin önlenmesi ya da denetim altına alınmasına razı olması demektir. Her ikisi de büyük sermayenin çıkarları ile çelişiyor.

Bu iki koşulun da kaçınılmazlığını göstermek için biraz açmakta yarar var. Emekçi, tanımı gereği, emeğin yeniden üretimi için gerekli ücreti alır. Kuşkusuz bunun içinde konut giderleri de vardır. Ama bu gider bir aylık giderdir. Oysa konut bir ayda tüketilip bitmez. Konutun çok uzun süre kullanılan bir mal olması dolayısıyla emekçinin konut sorununun çözümünde iki yol olduğu söylenebilir. Emekçi ya konutu kiralıyacaktır, ya da mülk konut sahibi yapılması isteniliyorsa uzun vadeli düşük faizli kredi verilecektir. Türkiye gibi bir ülkede büyük sermaye kapital sıkıntısı çekerken her iki çözüme de razı olmayacaktır.

Böyle bir çözüme razı olmaması yalnız kapital kıtlığı yüzünden değildir. Aynı zamanda da; büyük sermaye açısından bir çözüme ulaşılmış bulunduğundandır. Emekçinin konut sorununun çözümü, sermaye sahibini emeğin yeniden üretimini ucuzlatmak ve ücretleri düşürmek açısından ilgilendirir. Oysa Türkiye'de gecekondu böyle bir çözümü sermaye sahibine sağlamaktadır. Bunun ötesinde bir çözüm aramak için neden yoktur.

Büyük sermaye için konut sorununun çözülmesi açısından önemli grup, kendi yanında SSK statüsü içinde çalışan bürokrat ve teknokrattır. Bunların hareketliliği azaltılmalıdır. Onun için de mülk konut sağlanmalıdır. Bu grubun gecekondu çözümüne razı olması söz konusu olamamaktadır. Öyle ise bu gruba konut kredisi olanakları sağlanmalıdır. Bunların belli bir birikimi olabildiği için 250.000 TL kredi bunlara yardımcı olabilir. İşte ferdi kredi de zaten bu gruba yönelmiştir. Yoksa emekçilere değil.

Peki, büyük sermayenin toprak sorununun çözümünden çıkarı olmamasını nasıl açıklıyorsunuz?

Yine soruna emeğin yeniden üretimi açısından bakabiliriz. Büyük sermaye ile toprak sahipliğinin çıkarlarının çelişkisinin temelinde genellikle bu olgu yatar. Böyle bir çelişkinin Türkiye'de ortaya çıkmamış olmasında, emeğin yeniden üretiminin gecekondu ile çözümlenmiş olmasının önemli bir katkısı vardır. Ayrıca böyle bir çelişki toprak mülkiyeti ile sanayi kapitalinin tamamen ayrı ellerde olmasından kaynaklanır. Oysa Türkiye'de kentsel toprak üzerindeki değer artışından büyük sermaye sahibi önemli paylar almaktadır. Buna banka sisteminin kullandığı teminat mekanizmaları da ayrıca yardımcı olmaktadır. Kentsel arazinin değer artışından pay alan ayrıca bu artıştan dolayı gecekondulaşma dolayısıyla emeğin yeniden üretiminin pahalılaşmadığı bir ortam bulan sermaye sınıfının, kentsel toprak sorunun çözümünden bir yararı yoktur.

Sizce konut sorununun çözümünde SSK'nın tutumu ne olmalıdır?

Tabii, sorunun çözümü bir kurumun politikasından geçmez. Soruna biraz önce analizini yaptığım sınıfsal çerçeve içinde uzun vadeli olarak bakmak gerekir. Ama kısa erimde SSK'nın bugünkü kurumsal yapısı içinde en olumlu yaklaşımının ne olacağı sorulabilir. Bunun yanıtı SSK'nın kendisinin toplu konut yapımına girerek emekçilerin olanakları içindeki konut arzını artırmaktır. Yoksa SSK'nun kurumsal yapısı emekçilere kredi verilmesini sınırlamamaktadır. Emekçilerin ödeme güçlerinin sınırları içinde konut arzı olmaması kredi kullanımını sınırlamaktadır. Ferdi krediye geçilerek konut arzı dolayısıyla emekçilerin konut kredilerinden yararlanma düzeyi artırılamaz.